

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

Zhodnocení financování a hospodaření základní školy

Evaluation of the financing and management of elementary school

Eva Krejcarová

Cheb 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Eva KREJCAROVÁ**
Osobní číslo: **K10B0103K**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika**
Název tématu: **Zhodnocení financování a hospodaření základní školy**
Zadávající katedra: **Katedra financí a účetnictví**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Uveďte specifika hospodaření a financování základního školství v ČR.
2. Popište zkoumanou základní školu a její financování i hospodaření v posledních letech.
3. Charakterizujte hlavní problémy financování a hospodaření vybrané základní školy.
4. Analyzujte a zhodnoťte financování a hospodaření vybrané základní školy.
5. Navrhněte opatření k odstranění případných nedostatků a uveďte možná zlepšení ve financování i hospodaření vybrané základní školy.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: 40 - 60 stran

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- DRUCKER, Peter, F. *Řízení neziskových organizací. Praxe a principy.* Praha : Management Press, 1994. ISBN 80-85-603-38-1.
- PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ, Jaroslav, JETMAR, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 2. rozšířené vydání.* Praha : Aspi, 2005. ISBN 80-7357-052-1.
- REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru. Základy ekonomiky, teorie a řízení. 2. vydání.* Praha : Ekopress, 2007. ISBN 978-80-86929-25-5.
- STEJSKALOVÁ, Irena a kol. *Využití účetnictví v řízení neziskových organizací se zvláštním zřetelem na tvorbu a využití rozpočtu v řízení.* Praha : Aspi, 2006. ISBN 80-7357-187-0.

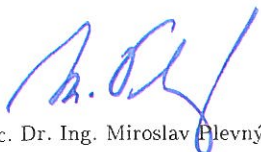
Vedoucí bakalářské práce:

Dr. Ing. Jiří Hofman

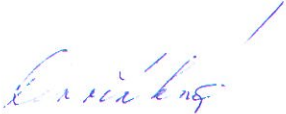
Katedra podnikové ekonomiky a managementu

Datum zadání bakalářské práce: 31. října 2012

Termín odevzdání bakalářské práce: 3. května 2013

Doc. Dr. Ing. Miroslav Plevný
děkan

Prof. Ing. Lilia Dvořáková, CSc.
vedoucí katedry

V Chebu dne 31. října 2012

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Zhodnocení financování a hospodaření základní školy“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce

za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

V Chebu dne 5. 12. 2012

.....

Podpis autorky

Poděkování

Zde bych ráda poděkovala vedoucímu práce, kterým byl Dr. Ing. Jiří Hofman, za pomoc, rady a za poskytování informací potřebných k vypracování mé bakalářské práce. Dále panu řediteli 8. Základní školy v Mostě, Vítězslava Nezvala Mgr. Romanu Zieglerovi a jeho týmu z vedení školy za laskavý přístup a trpělivost při zpracování této bakalářské práce.

Obsah

Úvod	6
1 Hospodaření a financování základního školství v České republice.....	8
1.1 Základní školství v České republice	8
1.2 Zdroje financování a finanční toky	12
1.3 Zásady hospodaření škol	21
1.4 Zřizovatel město Most.....	22
2 Popis zkoumané základní školy a jejího financování i hospodaření	24
2.1 Popis zkoumané základní školy	24
2.2 Financování zkoumané školy	26
2.2.1 Provozní rozpočet – příspěvek od zřizovatele	26
2.2.2 Příspěvek ze státního rozpočtu- dotace.....	27
2.2.3 Další zdroje finančních prostředků	28
3 Analýza a zhodnocení financování a hospodaření zkoumané základní školy v letech 2009 - 2011	32
3.1 Provozní příspěvek od zřizovatele v letech 2009 - 2011	32
3.2 Dotace ze státního rozpočtu	34
3.3 Další zdroje v letech 2009 - 2011	37
3.3.1 Výnosy z vlastní činnosti.....	37
3.3.2 Dotační tituly z prostředků MŠMT ČR a EU	41
4 Charakterizujte hlavní problémy financování a hospodaření vybrané základní školy.....	42
4.1 Problémy financování 8. ZŠ Most	42
4.2 Problém hospodaření 8. ZŠ Most.....	45
5 Navrhněte opatření k odstranění případných nedostatků a uveďte možná zlepšení ve financování i hospodaření vybrané základní školy.....	48
5.1 Opatření v rámci financování	48
5.2 Opatření v rámci hospodaření	49
Závěr	50
Seznam tabulek	53
Seznam použitých zkratk	54
Seznam použité literatury	55

Úvod

Pro svou práci si autorka vybrala problematiku základního školství v naší republice a to konkrétně hospodaření a financování zkoumané základní školy.

Cílem práce je analýza současného trendu finančních zdrojů do základního školství a případné doporučení ke zlepšení. Autorka představí finanční toky plynoucích do vybrané základní školy a dojde k zaměření na finanční zdroje, za určité období. Smyslem je poukázání na vícezdrojové financování školství. Málomocný okruh veřejných služeb v České republice prodělal takové množství systémových změn jako regionální školství.

Současné ekonomické trendy kladou značné nároky na úroveň schopností, znalostí a pružnost pracovních sil adaptovat se na stále měnící se podmínky. „Úroveň vzdělání, kvalita i výkonnost vzdělávacího systému a především míra toho, jak společnost dokáže využít tvůrčího potenciálu všech svých členů, se staly rozhodujícím činitelem dalšího vývoje společnosti i ekonomiky.“¹ Kvalita škol tak neovlivňuje pouze vývoj osobnosti člověka, ale potažmo i celkový hospodářský, kulturní a sociální rozvoj příslušné země. Školství je tak považováno za jedno z nejdůležitějších odvětví veřejného sektoru a jeho koncepce je součástí vzdělávací politiky každého státu. Množství finančních prostředků plynoucích do resortu školství v jednotlivých zemích se však již různí. Jednak jsou výdaje ovlivněny dlouhodobou ekonomickou situací, jednak i do jisté míry historickým vývojem v zemi.

Základní vzdělávání bylo v minulých desetiletích silně zasaženo vlivem komunistické ideologie, která do roku 1989 ovládala bývalé Československo. Kompetence jednotlivých subjektů byly silně centralizovány a činnost školské soustavy, jako takové byla ve svém důsledku velmi neefektivní. Transformace školského vzdělávání, která tak byla po revoluci provedena, musela být obzvláště důkladná a účinná.

Na základě analýzy poukáže autorka na problematiku vícezdrojového financování a na nedostatek, tak potřebných financí pro lepší a kvalitnější vzdělávání. Autorka nastíní tok finančních zdrojů podle skutečných údajů vybrané základní školy, kde dojde k rekapitulaci za období roků 2009 až 2011. Poukáže na snižování finančních prostředků ze státního rozpočtu a to především na ostatních neinvestičních nákladech, které jsou každým rokem velice kráceny a pro školy znamenají velký problém.

¹ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Národní program rozvoje vzdělání v České republice: Bílá kniha.

Suplování této problematiky z rozpočtu od zřizovatele není správným řešením.

Čerpáním finančních zdrojů z Evropské unie (dále jen EU) řeší částečnou ekonomickou situaci v oblasti školství, ale byrokratické postupy velice stěžují tyto finanční prostředky získat. Problematika získání financí z projektů z EU a především jeho udržitelnost je v oblasti vzdělávání velice problematická a složitá. Přesto plno škol stále má snahu tyto finanční zdroje získávat, aby došlo k zajímavějšímu systému vzdělávání.

Bakalářskou práci autorka rozdělila do pěti kapitol, které více specifikují danou problematiku. Smyslem je nastínění fungování základního školství v dnešních podmínkách České republiky. Zaměření pro analytické poukázání financování jako složitou a náročnou oblast dnešního trendu vzdělávání. Popisem zkoumané školy a jejího života v současnosti odkrývá autorka zodpovědnost v legislativní sféře a zároveň zodpovědnost k široké veřejnosti

1 Hospodaření a financování základního školství v České republice

1.1 Základní školství v České republice

Hlavní myšlenka „Základního školství“ je celosvětově nastavená jako vzdělávání nezletilých. Celosvětově se jedná o základní článek vzdělávání ve vyspělých a v části rozvojových zemí. Docházka do základní školy je povinná.

Ustanovení článku 33 Listiny základních práv a svobod ve svém odstavci 1 zakotvuje právo každého na vzdělání. Současně je v ní stanovena ve vztahu ke školství i tato povinnost: „Školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon.“, kterou dále upřesňuje zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

Školství patří ve většině moderních demokratických států mezi základní složky veřejné správy, z toho také vyplývá převaha veřejnoprávní úpravy nad úpravou soukromoprávní. Definice pojmu „školství“ v celé jeho šíři je velmi obtížné. Školství je běžně užívaný termín, který v sobě zahrnuje vzdělávání ve všech jeho možných formách. Vzdělávání se nevztahuje jen k vědění a poznávání, tedy k rozvíjení rozumových schopností, ale i k osvojování si sociálních a dalších dovedností, duchovních, morálních a estetických hodnot a žádoucích vztahů k ostatním lidem i ke společnosti jako celku, k emocionálnímu a volnému rozvoji, v neposlední řadě pak ke schopnosti uplatnit se v měnících se podmínkách zaměstnanosti a tím i trhu práce.

K celoživotnímu učení směřuje základní vzdělávání od prvopočátku. „Základní vzdělávání vede k tomu, aby si žáci osvojili potřebné strategie učení a na jejich základě byli motivováni k celoživotnímu učení, aby se učili tvořivě myslet a řešit přiměřené problémy, účinně komunikovat a spolupracovat, chránit své duševní i fyzické zdraví, vytvořené hodnoty a životní prostředí, být ohleduplní a tolerantní k jiným lidem, k odlišným kulturním a duchovním hodnotám, poznávat své schopnosti a reálné možnosti a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o své další životní dráze a svém profesním uplatnění.“²

² Sbírka zákonů: Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6.

Z uvedené definice vyplývá, že vzdělávací programy základního vzdělávání obeznámí žáka především se základními myšlenkovými postupy, utváří u něj ucelený obraz světa a společnosti a vybaví ho dovednostmi, které umožní jeho další vzdělávání na vyšších stupních škol. Základní školství jako součást výchovně vzdělávací soustavy v České republice (dále jen ČR), za jejíž koncepci, stav a rozvoj odpovídá Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR (dále jen MŠMT ČR), je tvořeno soustavou škol, předškolních a školských zařízení.

Právní postavení škol a školských zařízení regionálního školství³

Stávající právní úprava představuje podstatnou změnu v oblasti právního postavení škol a školských zařízení ve srovnání s předchozím právním stavem školský zákon umožňuje hned několik právních forem škol regionálního školství, a to v závislosti na tom, kdo je zřizovatelem dané školy. Volba některé z uvedených přípustných forem právního postavení školy je zcela v kompetenci zřizovatele, nejrozšířenější je právní forma „příspěvková organizace“.

Příspěvková organizace⁴

Nejrozšířenější právní formou škol je „příspěvková organizace“. V této právní formě jsou zřizovány školy obcemi a kraji. Právní úpravu příspěvkových organizací obsahuje zákon o malých rozpočtových pravidlech. Tento zákon stanovuje podmínky zřizování, změn, rušení příspěvkových organizací, možnosti majetkových práv a také finanční hospodaření příspěvkových organizací, které je založeno na tzv. fondovém hospodaření. Jedná se o tyto fondy:

- a) rezervní fond,
- b) investiční fond,
- c) fond odměn,
- d) fond kulturních a sociálních potřeb

³ Sbírka zákonů: Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6.

⁴ Sbírka zákonů: Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6.

Příspěvková organizace hospodaří s peněžními prostředky získané z rozpočtu svého zřizovatele, dále s peněžními prostředky získané vlastní činností, tzv. doplňková činnost (pronájmy, prodej obědů...). Zřizovatel poskytuje příspěvkové organizaci příspěvek na provoz v návaznosti na výkony nebo jiná kritéria jejích potřeb. Výše příspěvku na provoz nebo úhrad podle jiných zákonů, jimiž příspěvková organizace zabezpečuje odměňování za práci svých zaměstnanců, má vliv na to, zda organizace odměňuje své zaměstnance platem, nebo mzdou.

Hlavní činností školské příspěvkové organizace je vzdělávání, kromě toho může mít organizace i tzv. „doplňkovou činnost“. Jedná se vlastně o druh podnikání v režimu zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Doplňková činnost nesmí být ztrátová, zisk organizace používá ve prospěch své hlavní činnosti. Forma příspěvkové organizace je v ČR velmi častá.

*Vykonavatelé státní správy ve školství jsou následující*⁵

Ředitel školy, který disponuje především těmito kompetencemi: řídí školu, předškolní nebo školské zařízení – je jejím statutárním orgánem; odpovídá za plnění učebních plánů a učebních osnov, za odbornou a pedagogickou úroveň výchovně vzdělávací práce školy, předškolního zařízení nebo školského zařízení a za efektivní využívání svěřených hospodářských prostředků; kontroluje práci pedagogických pracovníků a ostatních pracovníků a studijní výsledky žáků; odpovídá za zpracování a zpřístupnění výroční zprávy o činnosti školy a výroční zprávy o hospodaření školy; zodpovídá za řádné vedení školní matriky; rozhoduje v náležitostech stanovených § 165 školského zákona.

Obecní úřad obce s rozšířenou působností (obec III), jehož úkolem je zejména zpracovávat návrh rozpočtu pro základní školy zřizované v obvodu jejich působnosti jako příspěvkové organizace obcí a zpracovávat a předkládat krajskému úřadu rozbor hospodaření za tyto školy. Dále pak shromažďuje a zpracovává data z dokumentace a evidencí za tyto školy, která předává jednak krajskému úřadu, jednak MŠMT ČR.

Krajský úřad, zpracovává dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy ve svém správním obvodu a každoročně zveřejňuje výroční zprávu

⁵Sbírka zákonů: zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6

o stavu a rozvoji výchovně vzdělávací soustavy v kraji; přijímá opatření na základě výsledků školní inspekce, rozhoduje o osvobození žáků od povinné školní docházky a od povinnosti docházet do školy; dále rozepisuje a prostřednictvím rozpočtů obcí přiděluje škole, předškolním a školským zařízením zřizovaným a spravovaným obcemi finanční prostředky a zpětně kontroluje jejich využití;

Česká školní inspekce (dále jen ČŠI), je orgánem s kontrolními pravomocemi, který je přímo řízený MŠMT ČR. Školní inspekce ve školách, školských a předškolních zařízeních především zjišťuje a hodnotí výsledky vzdělávání a výchovy, personální a materiálně technické podmínky výchovné a vzdělávací činnosti a vykonává státní kontrolu dodržování právních předpisů a veřejnoprávní kontrolu finančních prostředků státního rozpočtu.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR (MŠMT ČR), je ústředním orgánem státní správy pro školy, předškolní a školská zařízení, která zároveň řídí ve věcech výchovy a vzdělání. Dále k jeho hlavním činnostem patří zejména rozpis a přidělování finančních prostředků vyčleněných ze státního rozpočtu školám, předškolním a školským zařízením, jichž je zřizovatelem, přidělování finančních prostředků krajům pro školy, předškolní a školská zařízení jiných zřizovatelů a nejméně jednou za 4 roky zpracovává a zveřejňuje dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy.

Jiné ústřední orgány státní správy vykonávají státní správu školství jen, stanoví-li tak zvláštní zákon.

Vykonavatelé samosprávy ve školství jsou následující⁶

Obec, která je prakticky povinna v samostatné působnosti vytvářet podmínky pro plnění povinné školní docházky. Jestliže však v obci tyto podmínky zajištěny nejsou, může žák plnit tuto povinnost ve škole zřízené jinou obcí. V tom případě je obec, ve které má žák trvalý pobyt, povinna hradit obci, která školu zřídila, její neinvestiční výdaje připadající na jednoho jejího žáka této školy. Obec je také povinna zajistit podmínky pro předškolní vzdělávání v posledním roce před zahájením povinné školní docházky pro děti místem trvalého pobytu na jejím území a pro děti umístěné na jejím území ve

⁶ Sbírka zákonů: zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6

školském zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, a to ve vlastní mateřské škole nebo v mateřské škole zřizované jinou obcí – v tomto případě opět musí hradit zřizovatelské obci neinvestiční výdaje. Základní školy, předškolní a školská zařízení zřizuje jako své příspěvkové organizace nebo se souhlasem krajského úřadu tyto zrušuje a spravuje. Obec dále na základě výsledků konkurzního řízení jmenuje a odvolává ředitele škol, předškolních a školských zařízení, které sama zřizuje. Obec také zpravidla zřizuje komisi pro výchovu a vzdělávání, v obcích s více než pěti školami se zřizuje vždy. Školy, předškolní a školská zařízení jsou v této komisi zastoupeny dvěma pětinami zástupců z řad pedagogických pracovníků.

Kraj je v samostatné působnosti především povinen vytvářet podmínky pro zajištění vzdělávání v jím zřizovaných školách a zařízeních a podmínky pro péči o děti a mládež s nařízenou ústavní výchovou. Jmenuje na základě výsledků konkurzního řízení a odvolává ředitele škol, předškolních a školských zařízení, které zřizuje.

Rada školy (školská rada), je kontrolním orgánem školy, který umožňuje zákonným zástupcům nezletilých žáků, zletilým žákům, občanům obce, pracovníkům školy a dalším osobám podílet se na správě školy. Mimo jiné rada školy schvaluje výroční zprávu školy, návrh rozpočtu školy, zprávu o hospodaření školy a vyjadřuje se ke koncepčním záměrům školy a k jejím studijním a učebním oborům, které připravuje. Rada školy má šest až patnáct členů, ředitel školy však jejím členem není.

1.2 Zdroje financování a finanční toky

Základní pojmy financování základního školství⁷

Jednotlivé základní školy a školská zařízení jsou zřizovány jako příspěvkové organizace nebo školské právnické osoby, které hospodaří s finančními prostředky veřejných rozpočtů. Tyto prostředky jsou účelově vázány, a proto je lze vynakládat jen na ty účely, pro které jsou určeny. Hovoříme o prostředcích ze státního rozpočtu, rozpočtů územně samosprávných celků, mezinárodních programů nebo o prostředcích získaných z vlastní hospodářské činnosti, jedná se tedy o vícezdrojové financování. Základními právními normami, které upravují financování nákladů základních škol, jsou zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon, zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, zákon o státním rozpočtu

⁷ Ministerstvo financí České republiky: Česká daňová správa. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů. Praha: ÚZ-SAGIT, 2008. ISBN 978-80-7208-698-6

a vyhláška č. 492/2005 Sb., o krajských normativech. V rámci uvedených právních předpisů zřizovatel může stanovit i další pravidla. Pro školy zřízené obcí je to např. vymezení práv při správě majetku zřizovatele, které je povinností zahrnout přímo do zřizovací listiny. Základem systému financování základního školství jsou tzv. normativy, které jsou definovány jako jednotkové neinvestiční výdaje, a ve školské ekonomice se poprvé objevují v roce 1992. V současné době je do jejich výpočtu zahrnováno stále více dalších závazných ukazatelů, čímž se z nich bohužel pomalu stává poněkud komplikovaný způsob financování. MŠMT ČR odpovídá, také prostředím normativního způsobu financování za krytí tzv. přímých nákladů na vzdělávání, které přiděluje jako účelové prostředky pro veřejné školy a školská zařízení zřizované obcemi a kraji, a to prostřednictvím orgánu kraje v přenesené působnosti. Odbory školství krajských úřadů provedou podle závazných zásad MŠMT ČR a na základě normativů, které stanoví podle metodických pokynů MŠMT ČR, rozpis těchto výdajů na jednotlivé školy ve své územní působnosti.

Finanční prostředky na provoz – provozní výdaje – základních škol, předškolních a školských zařízení zabezpečují kraje a obce ze svých rozpočtů. Obce a kraje také poskytují školám příspěvek na investice. Tyto prostředky poskytují školám s ohledem na jejich potřeby, ale současně také vzhledem ke svým finančním možnostem. Svě finanční možnosti ve vztahu ke školám mohou vylepšit například tím, že využívají budovy a zařízení škol k jiným účelům než je přímý vyučovací proces. Mohou například pronajímat tělocvičnu pro sportovní využití občanů, prostory školy pro pořádání výstav, pro fungování různých zájmových sdružení apod.

Neinvestiční výdaje⁸

Neinvestiční výdaje (NIV) jsou součástí běžných výdajů a jedná se o takové finanční prostředky, které nejsou určeny na nákup investic, ale jsou určeny na náklady, které souvisí s chodem organizace. Můžeme je rozdělit na:

- účelové – jasně vymezený účel použití (zejména mzdové výdaje),
- neúčelové – obecně stanovený účel použití (provoz organizace).

⁸ Ministerstvo financí České republiky: Česká daňová správa. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů Praha: ÚZ-SAGIT, 2008. ISBN 978-80-7208-698-6

Přímé výdaje na vzdělávání⁹

Největší podíl finančních prostředků regionálnímu školství plyne ze státního rozpočtu, kapitoly 333 – MŠMT ČR, které jsou poskytovány krajským úřadům na základě republikových normativů. Zároveň ministerstvo stanoví příslušné závazné ukazatele, jako jsou například limity pro objem mzdových prostředků a celkový počet zaměstnanců ve školství. Tyto výdaje hrazené na základě zákona se nazývají přímé výdaje na vzdělávání, jsou součástí běžných výdajů a zahrnují prostředky na:¹⁰

- platy – tj. platy a náhrady platů, mzdy a náhrady mezd, na odměny za pracovní pohotovost a ostatní prostředky za provedenou práci,
- odvody – náklady na zvláštním způsobem stanovené odvody do sociálních a zdravotních fondů (sociální a zdravotní pojistné), přiděl do Fondu kulturních a sociálních potřeb,
- výdaje na nezbytné zvýšení nákladů spojených s výukou dětí, žáků a studentů zdravotně postižených,
- výdaje na učební pomůcky, výdaje na školní potřeby a učebnice, pokud jsou žákům poskytovány bezplatně,
- výdaje na další vzdělávání pedagogických pracovníků,
- na činnosti, které přímo souvisí s rozvojem škol a kvalitou vzdělávání.

Ministerstvo financuje i tzv. ostatní neinvestiční výdaje (ONIV), které se krajům převádí jako součást přímých výdajů na vzdělávání. Slouží k úhradě výdajů na povinné pojištění zaměstnanců a ostatních výdajů vyplývajících z pracovně právních vztahů.

Finance ze státního rozpočtu jsou přidělovány striktně účelově formou dotace na zvláštní účet krajského úřadu s tím, že závazné zásady pro jejich další rozpis a přidělení jednotlivým školám, předškolním a školským zařízením stanovuje opět ministerstvo příslušnou vyhláškou. Tímto materiálem MŠMT ČR přímo ovlivňuje kraje při realizaci nejdůležitější etapy rozpisu rozpočtu, a to rozpisu z kraje až do jednotlivých škol.

⁹ Ministerstvo financí České republiky: Česká daňová správa. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6

¹⁰ Sbirka zákonů: Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6

Při přípravě rozvržení rozpočtu kraje spolupracují s obcemi s rozšířenou působností, které pro krajský úřad zpracovávají návrh rozpočtu pro školy, předškolní a školská zařízení ve své působnosti. Kraje pak na základě vlastních krajských normativů, které odpovídají požadavkům ministerstva, přesouvají prostředky na účet zřizovatele základní školy, přičemž vychází ze zpracovaného návrhu. V souladu se zákonem ovšem zodpovědnost za konečný rozpočet nese jednoznačně krajský úřad.¹¹

Stanovení přímých vzdělávacích výdajů je výchozím bodem určení republikových normativů regionálního školství, do roku 2004 známých jako agregované normativy. MŠMT ČR je stanovuje pro čtyři stupně vzdělávací soustavy s ohledem na věk žáků (studentů). Definice MŠMT ČR je vymezuje následovně: „Republikové normativy stanovuje ministerstvo jako výši výdajů připadajících na vzdělávání a školské služby pro jedno dítě, žáka nebo studenta příslušné věkové kategorie v oblasti předškolního, základního středního a vyššího odborného vzdělávání ve školách a školských zařízeních zřizovaných kraji, obcemi a svazky obcí na kalendářní rok. Objemem výdajů se zde míní celková výše přímých neinvestičních výdajů poskytovaných ze státního rozpočtu, členěných na mzdové prostředky + odvody a na ostatní neinvestiční výdaje. Součástí republikových normativů je také vyjádření limitu počtu zaměstnanců připadajících na 1000 dětí, žáků nebo studentů v dané věkové kategorii.“ Výše republikových normativů závisí na ekonomických výsledcích předchozího roku, na předpokládaném počtu výkonů, očekávaných změnách ve finanční oblasti školství a dalších aspektech definovaných MŠMT ČR. Ministerstvo je zveřejňuje ve Věstníku a na svých internetových stránkách.¹²

Jak uvádí výše zmíněná definice, republikové normativy jsou členěny podle věku dětí, žáků a studentů. První skupinou jsou předškolní děti od 3 – 5 let, druhou žáci plnící povinnou školní docházku mezi 6. a 14. rokem věku, třetí skupinu tvoří středoškolští studenti od 15 – 18 let, další kategorií od 19 – 21 let jsou studenti vyšších odborných škol a poslední skupina zahrnuje děti a žáky v rozmezí 3 – 18 let v krajských zařízeních ústavní výchovy (KZÚV). Zajímavostí zde je fakt, že ačkoliv se v souvislosti s republikovými normativy používá výraz „věková kategorie“, nejde o věkovou kategorii v pravém slova smyslu, protože určujícím znakem pro zařazení do

¹¹ Vyhláška č. 492/2005 Sb., o krajských normativech Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6

¹² Vyhláška č. 492/2005 Sb., o krajských normativech Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6

jednotlivých skupin není věk dítěte, ale skutečnost, že se dítě, žák nebo student vzdělává v příslušném stupni vzdělávání.

Po výpočtu republikových normativů na jednotku výkonu jsou jednotlivým krajům zaslány příslušné objemy finančních prostředků určených pro regionální školství. Krajské úřady pak mají povinnost rozepsat tyto účelově vázané prostředky státního rozpočtu na jednotlivé školy a školská zařízení ve své působnosti, přičemž při jejich dalším zpracování musí dodržet závazné a orientační ukazatele, které jsou dány MŠMT ČR. Jedná se o vymezení celkových neinvestičních výdajů, ostatních neinvestičních výdajů, zákonných odvodů ze mzdových prostředků, prostředků určených do Fondu kulturních a sociálních potřeb (FKSP) a určení limitu počtu zaměstnanců. Školám jsou po výpočtu krajských normativů přidělovány finanční prostředky na základě studijní nabídky a vykázaného počtu žáků, nejvýše však do povoleného počtu dětí, který se pro každou z nich uvádí v rejstříku škol a školských zařízení. Výše normativů se může mezi jednotlivými kraji lišit, protože každý územně samosprávný celek si stanovuje v dlouhodobém záměru v oblasti školství odlišné priority. I přesto, že stanovování výše krajských normativů je zčásti závislé na ekonomických faktorech, velkou roli v něm mohou hrát zájmy krajského úřadu.

Finanční prostředky jsou poskytnuty na základě skutečného počtu žáků, který se vykazuje pomocí „Výkazu o základní škole“ ke dni 1. 9. daného školního roku. Zde ovšem v praxi často nastávají problémy. Je třeba si uvědomit, že školní rok začíná měsícem září a končí měsícem srpnem, tudíž nekoresponduje s fiskálním rokem. Pokud organizace vykazuje stav žáků k 1. 9. daného roku, je jasné, že se tento počet může během několika měsíců změnit. V praxi je zcela běžné, že se počty žáků mění, ať již jde o přestěhování nebo migraci mezi jednotlivými školami v obci. Tento počet nemusí být vždy zanedbatelný a tím pádem může být i rozpočet školy navýšen nebo snížen o významnou částku. Tuto situaci je možné vyřešit úpravami rozpočtu školy, ale to jen za předpokladu, že se naleznou finanční rezervy v rozpočtu kraje.

Ostatní provozní výdaje¹³

Prostředky poskytované zřizovatelem ve formě příspěvku jsou označovány jako neinvestiční příspěvek – provozní výdaje a souvisejí se zajištěním provozu školy

¹³ Ministerstvo financí České republiky: Česká daňová správa. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů Praha: ÚZ-SAGIT, 2008. ISBN 978-80-7208-698-6

a zařízení. Patří sem především náklady na energie, nájemné, opravy, materiál, ostatní služby, odpisy, nákup neinvestičního majetku, popř. jiné náklady, které nejsou hrazeny ze státního rozpočtu.

Investiční prostředky¹⁴

Investiční výdaje (IV) neboli kapitálové výdaje jsou jednorázovými výdaji vynakládanými na pořízení nebo zhodnocení majetkových složek. Základní škola zřizovaná obcí musí investiční dotace nebo nakládání s investičními prostředky konzultovat nebo o ně žádat prostřednictvím zřizovatele. Investiční prostředky tvoří odpisy, pokud zřizovatel svěřil škole do správy odepisovaný majetek, investiční dotace z rozpočtu zřizovatele, dotace ze státního rozpočtu na reprodukci majetku, výnosy prodeje hmotného investičního majetku ve správě školy, dary a příspěvky od jiných subjektů, jsou-li určené k investičním účelům, převody z rezervního fondu schválené zřizovatelem. V případě reprodukce majetku je vhodné, aby škola zpracovala investiční záměr s příslušným návrhem rozpočtu akce v podobě nákladů a zdrojů.

Alternativní finanční toky škol a školských zařízení¹⁵

Školy a školská zařízení mohou získávat prostředky do svých rozpočtů nejen prostřednictvím zřizovatele a státního rozpočtu, ale také vlastní iniciativou tak, jak to od nich očekává a vyžaduje záměr reformy školství. Jedná se především o neinvestiční finanční prostředky, které škola může získat například formou:

- příjmů z vlastních zdrojů,
- doplňkovou činností,
- daru poskytnutého dárce pro účel, který dárce vymezí v darovací listině,
- programů vyhlášených MŠMT ČR,
- prostředků programů EU dle pravidel jednotlivých programů,
- účelové investiční a neinvestiční dotace získané na základě žádosti organizace.

¹⁴ Ministerstvo financí České republiky: Česká daňová správa. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6

¹⁵ Ministerstvo financí České republiky: Česká daňová správa. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6

Příjmy z vlastních zdrojů¹⁶

Jedná se především o příjmy dle § 123 školského zákona, a to o úplatu za vzdělání a školské služby. U veřejné základní školy se může jednat hlavně o příjmy ze školní družiny a školního klubu. K dalším výnosům mohou patřit např. prostředky za pronájem majetku ve správě nebo vlastnictví školy.

Doplňková činnost¹⁷

Jedná se o takovou činnost, kterou základní škola, resp. příspěvková organizace zřízená obcí nebo krajem, provádí mimo svou činnost hlavní, za jejímž účelem byla zřízena. Výchozím právním předpisem, který výkon doplňkové činnosti upravuje je zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Okruhy povolených doplňkových činností musí být schváleny zastupitelstvem a uvedeny ve zřizovací listině a musí navazovat na hlavní účel příspěvkové organizace. Doplňkovou činnost zřizovatel zpravidla povolí proto, aby mohla základní škola využívat všechny své hospodářské možnosti a odbornost svých zaměstnanců. V případě zisku však může tyto prostředky použít jen ve prospěch své hlavní činnosti, nepovolí-li zřizovatel organizaci jiné využití tohoto zdroje. Hospodaření školy v rámci doplňkové činnosti se účtuje odděleně, nesmí být provozováno na úkor hlavní činnosti a nemělo by být ztrátové. Všechny činnosti musí být v souladu se živnostenským zákonem a veškeré příjmy z těchto činností podléhají dani z příjmu právnických osob.

Dary¹⁸

Škola může, po předchozím souhlasu zřizovatele, přijímat dary od dárců na základě darovací smlouvy. Lze darovat finanční prostředky bez vymezeného účelu použití nebo s přesně vymezeným účelem použití. Je možné darovat i věc. V obou případech je organizace povinná podat daňové přiznání k dani darovací dle zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí ve znění pozdějších předpisů. Na základě § 20 výše zmíněného zákona jsou příspěvkové organizace osvobozeny od daně darovací při splnění zákonem stanovených podmínek.

¹⁶ Ministerstvo financí České republiky: Česká daňová správa. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6

¹⁷ Ministerstvo financí České republiky: Česká daňová správa. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6

¹⁸ Ministerstvo financí České republiky: Česká daňová správa. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6

Peněžní fondy¹⁹

Základní škola jako příspěvková organizace vytváří své peněžní fondy:

- e) rezervní fond,
- f) investiční fond,
- g) fond odměn,
- h) fond kulturních a sociálních potřeb.

a) **Rezervní fond** se tvoří ze zlepšeného výsledku hospodaření organizace na základě schválení jeho výše zřizovatelem po skončení roku. Zjednodušeně lze říct, že si organizace v tomto fondu vytváří prostor pro uhrazení případné ztráty v nadcházejících letech. Zdrojem rezervního fondu mohou být také peněžní dary. Organizace může s těmito prostředky volně disponovat v mezích zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů bez souhlasu zřizovatele.

b) **Investiční fond** slouží především k financování investičních potřeb organizace. Jejich zdrojem jsou zejména odpisy hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku, investiční dotace z rozpočtu zřizovatele nebo investiční příspěvky ze státních fondů a tyto prostředky jsou vynakládány např. k posílení zdrojů na financování oprav a údržbu nemovitého majetku zřizovatele, k financování investičních výdajů nebo k úhradě investičních úvěrů a půjček. Na rozdíl od rezervního fondu je k čerpání těchto prostředků třeba souhlasu zřizovatele.

c) **Hospodářský výsledek** - vykáže-li organizace zlepšený výsledek hospodaření a nepřidělí celou výši do rezervního fondu, má možnost, po předchozím souhlasu zřizovatele, naplnit fond odměn. Výše naplnění fondu je zákonem limitována. Nesmí být vyšší než 80 % limitu prostředků na platy a nesmí přesáhnout 80 % zlepšeného výsledku hospodaření. Z fondu odměn se hradí, případné překročení prostředků na platy a odměny zaměstnancům.

d) **Fond kulturních a sociálních potřeb** je tvořen 1 % z objemu prostředků na platy a náhrady platů, na odměny za pracovní pohotovost, na odměny a další plnění za vykonávanou práci. Jeho čerpání je pak určeno k zabezpečování kulturních, sociálních

¹⁹ Ministerstvo financí České republiky: Česká daňová správa. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů, Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6

a dalších potřeb zaměstnanců, např. poskytnutí příspěvku na rekreaci a stravování. Hospodaření s tímto fondem je striktně dané vyhláškou č. 114/2002 Sb.

Finanční prostředky programů vyhlášených MŠMT ČR²⁰

Do oblasti regionálního školství plyne vedle normativně rozepisovaných rozpočtových zdrojů také nemalá částka z rozpočtu MŠMT ČR prostřednictvím různých účelově zaměřených rozvojových programů, které MŠMT ČR každoročně vyhláší. Školám tak plynou dodatečné zdroje financí, které mohou pomoci vyřešit specifické ekonomické problémy regionálního školství, jejichž zahrnutí do krajských a republikových normativů není možné. V několika posledních letech MŠMT ČR vynakládalo na tyto projekty značnou část prostředků, aby docílilo mimo jiné vyšší zainteresovanosti představitelů škol na chodu vlastní instituce, zlepšovalo prostředí ve škole i vzájemnou spolupráci mezi pedagogy a žáky, resp. studenty. Od roku 2007 je ale snahou ministerstva výdej těchto prostředků omezovat.

Finanční prostředky programů Evropské unie²¹

Dotační programy EU se ve spolupráci s MŠMT ČR v České republice implementují již od roku 2004. Pro oblast vzdělávání je pak stěžejní především ESF, jeden ze čtyř strukturálních fondů, který je důležitým finančním nástrojem EU. Pro programové období 2007 – 2013 byl navržen operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost (dále jen OP VK), pro který je MŠMT ČR řídicím orgánem. Hlavním cílem tohoto programu je zkvalitňování a modernizace počátečního, terciárního i dalšího vzdělávání a podpora rozvoje lidských zdrojů pro posílení konkurenceschopnosti ČR. Celkem bylo na jeho realizaci vyčleněno 7% z prostředků strukturálních fondů EU, což odpovídá částce zhruba 1 812 mil. €. ČR, se spoluúčastní na financování ve výši 15% (tj. cca 320 mil. €), celkově tedy operační program disponuje částkou 2 132 mil. €.²² V rámci této prioritní osy by měly být realizovány projekty, jejichž specifickými cíli jsou: zvýšení kvality počátečního vzdělávání, zlepšení rovných příležitostí dětí a žáků včetně těch se speciálními vzdělávacími potřebami, posílení kompetencí pedagogických i nepedagogických pracovníků škol a školských

²⁰ MŠMT ČR : Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy ČR [online].

²¹ MŠMT ČR : Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy ČR [online].

²² MŠMT ČR : OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost období 2007 – 2013. Prováděcí dokument OP VK.[online].

zařízení. Prostředky všech operačních programů je možné čerpat skrze globální granty²³ krajů, individuální a národní projekty.

1.3 Zásady hospodaření škol

Hospodaření PO se řídí zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů. Organizace zpracovává každoročně výroční zprávu o činnosti školy dle zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon a dle vyhlášky č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy.

*Mezi hlavní zdroje příjmů organizace patří:*²⁴

- dotace ze státního rozpočtu – tzv. přímé náklady na vzdělávání,
- dotace poskytnutá na provoz školy z rozpočtu zřizovatele formou příspěvku,
- výnosy z vlastní činnosti,
- prostředky z rozvojových programů MŠMT ČR.

Příspěvková organizace hospodaří s peněžními prostředky získanými hlavní činností a s peněžními prostředky přijatými ze státního rozpočtu pouze v rámci finančních vztahů stanovených zřizovatelem. Dále se jedná o hospodaření s prostředky svých fondů, s prostředky získanými jinou činností, s peněžními dary od fyzických a právnických osob, s peněžními prostředky poskytnutými ze zahraničí a s peněžními prostředky poskytnutými z rozpočtů územních samosprávných celků a státních fondů, včetně prostředků poskytnutých ČR z rozpočtu EU, z finančních mechanismů a z Národního fondu. Hlavní činností je činnost vymezená zřizovatelem a za kotvená ve zřizovací listině. Hospodaření příspěvkové organizace se řídí jejím rozpočtem, který po zahrnutí příspěvku ze státního rozpočtu nebo stanovení odvodu do státního rozpočtu musí být sestaven jako vyrovnaný. Rozpočet příspěvkové organizace může zahrnovat pouze náklady a výnosy související jen s jí poskytovanými službami, které jsou předmětem její hlavní činnosti a zakotveny ve zřizovací listině dané organizace tzv. 8. Základní školy v Mostě.

²³ Grant – účelový příspěvek na veřejně prospěšný účel, který je možné získat na základě předloženého projektu

²⁴ Zřizovací listina města Mostu pro příspěvkovou organizaci s právní subjektivitou.

1.4 Zřizovatel město Most

Podle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecním zřízení), ve znění pozdějších předpisů, je obec základním územním samosprávným společenstvím občanů a tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce. Je veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek, vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících. Pro právní pojetí územní samosprávy, zejména pro obce, je stále klíčový článek 99 Ústavy České republiky, který vymezuje obec jako základní samosprávný celek, který je oprávněn ze zákona ustavovat demokraticky své samosprávné orgány a rozhodovat relativně samostatně ve všech věcech, svěřených obci do samostatné působnosti.

Organizace obce²⁵

Obec je spravována svými orgány, tyto můžeme členit na volené, výkonné a poradní a kontrolní orgány. Obec si vyhrazuje právo ustanovovat své orgány a úřední osoby bez státního zásahu. Zákonem bývají upraveny pouze základy vnitřní organizace obce. Základním orgánem obce vykonávajícím samostatnou působnost je zastupitelstvo obce, které volí občané v přímých volbách. Zastupitelstvem je volena rada obce jako výkonný orgán. Zastupitelstvo dále volí starostu. Přenesenou působnost vykonává obecní úřad, případně komise obecní rady a tzv. zvláštní orgány obce. Poradními a kontrolními orgány jsou výbory (finanční a kontrolní musí obec zřídit povinně) nebo komise, jejichž zřízení spočívá v rozhodnutí zastupitelstva.

Majetek obce a hospodaření s ním

Vlastnictví majetku²⁶, je důležitým předpokladem pro existenci územní samosprávy, možnosti hospodaření s ním ovlivňují povinnost a odpovědnost k majetku patřící veřejnoprávní korporaci:

- a) z hospodaření s majetkem obce plynou na základě rozhodování jejích orgánů vlastní příjmy do rozpočtu obce,

²⁵ Sbírka zákonů: Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6

²⁶ PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 2. rozšířené vydání.* Praha: ASPI, a.s., 2005. ISBN 80-7357-052-1.

- b) vlastnictví majetku je důležitým předpokladem rozvoje veřejného sektoru, sociální výstavby, existence a rozvoje podnikatelské činnosti obce,
- c) existence vlastního majetku je důležitým předpokladem možnosti získání úvěru (v případě nutnosti ručit vlastním majetkem).

Zakládání neziskových subjektů obce²⁷

Obecní majetek, zpravidla neziskový, je často obhospodařován příspěvkovou organizací územního celku nebo organizační složkou územního celku. Pro obec existují ale ještě další možnosti, jak s vlastním majetkem naložit.

Organizační složka územního samosprávného celku²⁸

Organizační složka územního samosprávného celku vzniká na základě rozhodnutí zastupitelstva obce. Hospodaří jménem a na účet svého zřizovatele a je bez právní subjektivity na rozdíl od organizační složky zřízené státem. Obec ji vytváří pro takové činnosti, které nevyžadují velký počet zaměstnanců, nepotřebují složité a rozsáhlé strojní nebo jiné technické vybavení, nejsou vnitřně odvětvově či jinak organizačně členěné a nevstupují do složitých ekonomických nebo právních vztahů. Rozpočet této organizace je součástí rozpočtu zřizovatele, který jí poskytuje peněžní prostředky formou provozní zálohy.

Příspěvková organizace zřízená územním samosprávným celkem obce²⁹

Obec zřizuje příspěvkové organizace pro činnosti zejména v oblasti školství, sociální péče, kultury, zdravotnictví, vědy a výzkumu a dalších. Tyto, zpravidla neziskové činnosti, vyžadují právní subjektivitu. Tyto organizace zřízené územním samosprávným celkem musí být zapsány do obchodního rejstříku. Návrh na zápis podává jejich zřizovatel nejpozději do 15 dnů ode dne, kdy tato organizace vznikla. Ve stejné lhůtě musí být zveřejněny příslušné údaje také v Ústředním věstníku České republiky.

²⁷ Sbírka zákonů: Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6

²⁸ Sbírka zákonů: Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6

²⁹ Sbírka zákonů: Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6

2 Popis zkoumané základní školy a jejího financování i hospodaření

2.1 Popis zkoumané základní školy

Základní údaje o škole³⁰

Název školy: Základní škola, Most, Vítězslava Nezvala 2614, příspěvková organizace

Sídlo: 434 01 Most, Vítězslava Nezvala 2614, okres Most

Tel/fax.: 476 442 273

E-mail: 8zsmost@8zsmost.cz

www: www.8zsmost.cz

IČO: 473 263 28

Zřizovatel: Statutární město Most, 434 69, Radniční 1

Vedení školy: ředitel školy Mgr. Bc. Roman Ziegler

zástupkyně ředitele (zástupce statutárního orgánu): Mgr. Ivana Příbylová

zástupkyně ředitele pro ekonomiku: Drahoslava Kasperová

Zaměření: informatika a práce na počítači.

Vzdělávací program: školní vzdělávací program pro základní vzdělávání Devět kroků do života.

Charakteristika školy³¹

Škola se nachází v centru města a má první až devátý postupný ročník. Do školy dochází nejen žáci, kteří bydlí v její blízkosti, ale vzhledem k její dobré dostupnosti také žáci z jiných částí města i několik žáků z přilehlých obcí. V současnosti vzdělává také několik dětí cizích státních příslušníků. Kapacita školy je vytížena natolik, aby bylo umožněno kvalitní vzdělávání v odborných učebnách. Složení žáků je různorodé z hlediska sociálního, etnického a také z hlediska školní úspěšnosti.

Škola klade důraz na rozvoj osobnosti žáka, jeho komunikační dovednosti a schopnosti sám vyhledávat informace, které potřebuje. Zdůrazňují nadále také individuální

³⁰ 8. ZŠ Most, <http://8zsmost.otevrena-skola.cz/cz/dokumenty/skolni-dokumenty/>, [online] 2012 [cit. 2012-11-11].

³¹ 8. ZŠ Most, <http://8zsmost.otevrena-skola.cz/cz/dokumenty/skolni-dokumenty/>, [online] 2012 [cit. 2012-11-11].

odpovědnost dětí za své chování a jednání. Snaží se podporovat kladné chování pochvalami a odměnami, negativní chování se snaží řešit rychle ve spolupráci s rodiči. Pro žáky prvního stupně škola nabízí činnost ve školní družině.³²

Škola se snaží co nejvíce informovat veřejnost o dění na škole, akcích které pořádáme, popř. o mimořádných skutečnostech. Dobrá spolupráce byla zahájena zejména s *Mosteckým deníkem* a *Mosteckými listy*, ve kterém vyšlo několik článků o školních aktivitách.

Velkou pozornost věnuje škola také dětem se specifickými poruchami učení a chování, které jsou integrovány do běžných tříd. Integrované děti z prvního stupně navštěvují speciální cvičení pro nápravu poruch učení, která jsou začleněna do školního rozvrhu. Se všemi integrovanými žáky pedagogové pracují tak, aby byly respektovány všechny zásady a nutné postupy doporučené v jejich individuálním vzdělávacím programu.

Velkou pozornost věnuje škola také volnému času dětí a jejich mimoškolní činnosti. Žákům pravidelně je nabízeno široké spektrum zájmových kroužků, které vedou pedagogičtí pracovníci školy i rodiče. Kroužky jsou zaměřeny na sport a pohybové aktivity, jiné se zaměřují na prohlubování jazykového vybavení dětí nebo na dokonalejší zvládnutí výpočetní techniky, další směřují do oblastí umění nebo rozvíjejí přirozenou touhu dětí věnovat se nejrůznějším koníčkům. Lze říci, že nabídka školy v této oblasti je nadstandardní. Bohužel zájem mezi dětmi není tak velký, takže některé kroužky nemohly být otevřeny, což je jistě škoda.

Spolupráce s rodiči je na dobré úrovni a neustále se rozvíjí. Rodiče mohou navštívit školu nejen v době třídních schůzek a informačních odpolední, ale kdykoliv po vzájemné dohodě s vyučujícím nebo třídním učitelem. Samozřejmostí je akce dny otevřených dveří, v rámci kterých se rodiče mohou podívat do výuky (to ovšem mohou i kdykoliv jindy po dohodě s vyučujícím). Dvakrát týdně je rodičům k dispozici v rámci svých konzultačních hodin i výchovný poradce. Rodiče jsou o činnosti školy podrobně informováni také prostřednictvím webových stránek, které jsou často aktualizovány. Zároveň jsou rodiče informováni i o činnosti školní družiny.³³

³² 8. ZŠ Most, <http://8zsmost.otevrena-skola.cz/cz/dokumenty/skolni-dokumenty/>, [online] 2012 [cit. 2012-11-19].

³³ 8. ZŠ Most, <http://8zsmost.otevrena-skola.cz/cz/dokumenty/skolni-dokumenty/>, [online] 2012 [cit. 2012-11-11].

2.2 Financování zkoumané školy

Hlavní účel organizace a předmět činnosti související s tímto účelem³⁴

Hospodaření PO se řídí zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů. Organizace zpracovává každoročně výroční zprávu o činnosti školy dle zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon a dle vyhlášky č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy.

Příspěvková organizace vykonává činnost základní školy a školní družiny.

- PO jako základní škola poskytuje základní vzdělávání; její činnost se řídí zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).
- PO jako školní družina poskytuje zájmové vzdělávání; její činnost se řídí zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), zejména pak ustanovením § 118, a prováděcími předpisy ke školskému zákonu.

2.2.1 Provozní rozpočet – příspěvek od zřizovatele

Od zřizovatele každoročně získává organizace do svého rozpočtu částku v podobě provozní dotace. Jedná se o neinvestiční prostředky určené především na úhradu nákladů za energie, nájemné, opravy, materiál, odpisy a nákup neinvestičního majetku. Organizace je po schválení rozpočtu města zastupitelstvem seznámena s výší přiděleného příspěvku a je povinna zpracovat finanční plán, který je pro ni závazný. Další povinností organizace je pak předkládání skutečného čerpání dotace v tříměsíčních intervalech.

Vymezení majetku ve vlastnictví zřizovatele předaného do správy organizací³⁵

Příspěvkové organizaci je k vlastnímu hospodářskému využití předán do správy movitý a nemovitý majetek nezapisovaný do katastru nemovitostí, který je veden v účetnictví, jehož inventurní soupis je uložen v sídle příspěvkové organizace a nemovitý majetek

³⁴ Ministerstvo financí České republiky: Česká daňová správa. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6

³⁵ Ministerstvo financí České republiky: Česká daňová správa. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6

zapisovaný do katastru nemovitostí, který má škola ve výpůjčce na základě smluvního vztahu.

PO má zřizovatelem vymezena práva a povinnosti k předanému majetku, která jsou součástí Zásad Zastupitelstva města Mostu o vymezení majetkových práv a povinností příspěvkových organizací zřizovaných městem Most. Jedná se například o následující:

- PO je oprávněna a povinna majetek držet a užívat pouze pro plnění hlavního účelu schváleného dle zřizovací listiny a dále pro zřizovatelem povolenou doplňkovou činnost,
- majetek, který PO získává svou činností, je nabýván do vlastnictví zřizovatele, nestanoví-li zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů jinak,
- PO je povinna majetek užívat účelně a hospodárně, o majetek se řádně starat, pečovat o něj a zabezpečit jej proti poškození, znehodnocení, ztrátě, zničení a odcizení,
- dále PO provádí na vlastní náklady běžnou údržbu, drobné opravy majetku a zabezpečuje dodržování všech hygienických, bezpečnostních a požárních předpisů, PO hospodaří s majetkem bezúplatně a je povinna s ním nakládat hospodárně a efektivně využívat dostupné (finanční) zdroje,
- PO vede o veškerém majetku a závazcích úplnou a pravdivou evidenci majetku a závazků v členění na prvotní evidenci, účetnictví a statistiku podle příslušných předpisů a v souladu s nimi.

2.2.2 Příspěvek ze státního rozpočtu- dotace

Státní rozpočet, nebo dotační titul tzv. přímé výdaje, které na vzdělávání přiděluje MŠMT ČR příspěvkové organizaci jako účelové prostředky, a to prostřednictvím krajského úřadu. MŠMT ČR zde má pravomoc stanovit pravidla rozpisu těchto výdajů pro jednotlivé kraje a provést samotné rozdělení těchto prostředků, ale v neposlední řadě má pravomoc stanovit závazná pravidla rozpisu přidělených prostředků z úrovně kraje na jednotlivé školy a školská zařízení.

Pro přidělení těchto finančních prostředků zpracovává PO dva základní podkladové materiály. Prvním z nich jsou tzv. mzdové inventury, ve kterých uvádí skutečný počet

pedagogických a nepedagogických pracovníků, kteří jsou v organizaci zaměstnáni. Skutečný počet zaměstnanců se přepočítává na tzv. velikosti úvazku (např. pokud zaměstnanec pracuje jen 4 hodiny denně, je vykazován jako 0,5 úvazku/zaměstnance).

Dalším podkladem pro přidělení financí je tzv. zahajovací Výkaz, ve kterém jsou uvedeny počty žáků pod názvem výkony v základní škole. Krajský úřad následně na základě těchto podkladů a krajských normativů přidělí organizaci finanční příspěvek na přímé náklady na vzdělávání. Tento příspěvek musí být použit pouze na stanovený účel. V případě, že by ho škola chtěla použít jiným způsobem, musí požádat obec III. o rozpočtové opatření dle § 16 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, v platném znění. Změnu použití musí organizace zdůvodnit. Pokud nedojde k rozpočtovému opatření, je nutné nevyčerpané finanční prostředky vrátit zpět do rozpočtu krajského úřadu, který je následně povinen tyto prostředky vrátit prostřednictvím MŠMT ČR zpět do státního rozpočtu, v termínu do posledního dne následujícího měsíce po skončení kalendářního roku

2.2.3 Další zdroje finančních prostředků

Školy a školská zařízení mohou získávat prostředky do svých rozpočtů nejen prostřednictvím zřizovatele a státního rozpočtu, ale také vlastní iniciativou tak, jak to od nich očekává a vyžaduje záměr reformy školství. Jedná se především o neinvestiční finanční prostředky, které škola může získat například formou:³⁶

- příjmů z vlastních zdrojů,
- doplňkovou činností,
- daru poskytnutého dárce pro účel, který dárce vymeze v darovací listině,
- programů vyhlášených MŠMT ČR,
- prostředků programů Evropské unie dle pravidel jednotlivých programů,
- účelové investiční a neinvestiční dotace získané na základě žádosti organizace.

³⁶ Ministerstvo financí České republiky: Česká daňová správa. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6

Příjmy z vlastních zdrojů³⁷

Jedná se především o příjmy dle § 123 školského zákona, a to o úplatu za vzdělání a školské služby. U veřejné základní školy se může jednat hlavně o příjmy ze školní družiny a školního klubu. K dalším výnosům mohou patřit např. prostředky za pronájem majetku ve správě nebo vlastnictví školy.

Doplňková činnost³⁸

Jedná se o takovou činnost, kterou základní škola, resp. příspěvková organizace zřízená obcí nebo krajem, provádí mimo svou činnost hlavní, za jejímž účelem byla zřízena. Výchozím právním předpisem, který výkon doplňkové činnosti upravuje je zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Okruhy povolených doplňkových činností musí být schváleny zastupitelstvem a uvedeny ve zřizovací listině a musí navazovat na hlavní účel příspěvkové organizace. Hospodaření školy v rámci doplňkové činnosti se účtuje odděleně, nesmí být provozováno na úkor hlavní činnosti a nemělo by být ztrátové. Všechny činnosti musí být v souladu se živnostenským zákonem a veškeré příjmy z těchto činností podléhají dani z příjmu právnických osob.

Vymezení okruhů doplňkové činnosti³⁹

Zřizovatel povoluje dle nařízení vlády č. 278/2008 Sb., v platném znění, tyto okruhy doplňkové činnosti, které navazují na hlavní účel PO

- pronájem bytu školníka,
- pronájem tělocvičny zájemcům z řad široké veřejnosti, včetně období prázdnin
- krátkodobé pronájmy prostor školy,
- umístění automatu na pitné nápoje firmy *Coca-Cola*
- umístění potravinových automatů *Mars CR* a *Spurný, Most*

³⁷ Ministerstvo financí České republiky: Česká daňová správa. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6

³⁸ Ministerstvo financí České republiky: Česká daňová správa. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6

³⁹ Ministerstvo financí České republiky: Česká daňová správa. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6

Dary⁴⁰

Škola může, po předchozím souhlasu zřizovatele, přijímat dary od dárců na základě darovací smlouvy. Lze darovat finanční prostředky bez vymezeného účelu použití nebo s přesně vymezeným účelem použití. Je možné darovat i věc. V obou případech je organizace povinná podat daňové přiznání k dani darovací dle zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí ve znění pozdějších předpisů. Na základě § 20 výše zmíněného zákona jsou příspěvkové organizace osvobozeny od daně darovací při splnění zákonem stanovených podmínek.

Peněžní fondy⁴¹

Základní škola jako příspěvková organizace vytváří své peněžní fondy:

- i) rezervní fond,
- j) investiční fond,
- k) fond odměn,
- l) fond kulturních a sociálních potřeb.

Finanční prostředky programů vyhlášených MŠMT ČR⁴²

Do oblasti regionálního školství plyne vedle normativně rozepisovaných rozpočtových zdrojů také nemalá částka z rozpočtu MŠMT ČR prostřednictvím různých účelově zaměřených rozvojových programů, které MŠMT ČR každoročně vyhláší. Školám tak plynou dodatečné zdroje financí, které mohou pomoci vyřešit specifické ekonomické problémy regionálního školství, jejichž zahrnutí do krajských a republikových normativů není možné. V několika posledních letech MŠMT ČR vynakládalo na tyto projekty značnou část prostředků, aby docílilo mimo jiné vyšší zainteresovanosti představitelů škol na chodu vlastní instituce, zlepšovalo prostředí ve škole i vzájemnou spolupráci mezi pedagogy a žáky, resp. studenty.

⁴⁰ Ministerstvo financí České republiky: Česká daňová správa. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů. Praha: ÚZ-SAGIT, 2008. ISBN 978-80-7208-698-6

⁴¹ Ministerstvo financí České republiky: Česká daňová správa. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů. Praha: ÚZ-SAGIT, 2008. ISBN 978-80-7208-698-6

⁴² MŠMT ČR : Vzdělávání. Základní školství – dotace/rozvojové programy [online].

Finanční prostředky programů Evropské unie.⁴³

Dotační programy EU se ve spolupráci s MŠMT ČR v naší republice implementují již od roku 2004. Pro oblast vzdělávání je pak stěžejní především ESF, jeden ze čtyř strukturálních fondů. Pro programové období 2007 – 2013 byl navržen operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost (dále jen OP VK), pro který je MŠMT ČR řídicím orgánem. Hlavním cílem tohoto programu je zkvalitňování a modernizace počátečního, terciárního i dalšího vzdělávání a podpora rozvoje lidských zdrojů pro posílení konkurenceschopnosti ČR. Celkem bylo na jeho realizaci vyčleněno 7% z prostředků strukturálních fondů EU, což odpovídá částce zhruba 1 812 mil. €. ČR se spoluúčastní na financování ve výši 15% (tj.cca 320 mil. €), celkově tedy operační program disponuje částkou 2 132 mil. €. Prostředky všech operačních programů je možné čerpat skrze globální granty krajů, individuální a národní projekty.

⁴³ MŠMT ČR : OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost období 2007 – 2013. Prováděcí dokument OP VK.[online].

3 Analýza a zhodnocení financování a hospodaření zkoumané základní školy v letech 2009 - 2011

Záměrem této analýzy, která ukáže průběh vícezdrojového systému financování do základní školy je nastínění celkové problematiky získávání těchto toků peněz.

3.1 Provozní příspěvek od zřizovatele v letech 2009 - 2011

Na každý kalendářní rok získává organizace do svého rozpočtu od zřizovatele částku v podobě provozní dotace. Tento příspěvek je určené na úhradu nákladů za energie, nájemné, opravy, materiál, odpisy a nákup neinvestičního majetku. Organizace je po schválení rozpočtu města zastupitelstvem seznámena s výší přiděleného příspěvku a je povinna zpracovat finanční plán, který je pro ni závazný. Další povinností organizace je pak předkládání skutečného čerpání dotace v tříměsíčních intervalech.

Na rok 2009 byl 8. ZŠ Most, zřizovatelem schválen příspěvek na provozní výdaje ve výši **4.679.617,- Kč**. V roce 2010 pak došlo k mírnému zvýšení rozpočtu provozních výdajů na **5.726.759,- Kč**. Poslední posuzovaný rok 2011 pak došlo k dalšímu snížení rozpočtu provozních výdajů na **4.710.856,- Kč**.

Tabulky 1-3 podávají přehled o vývoji výdajů na provozní náklady v období 2009 až 2011.

Tab. č. 1: Provozní náklady rok 2009 (v tis. Kč)

Rozpis provozních nákladů za rok 2009	
Provozní rozpočet	
Spotřeba materiálu (potraviny, kanc. potř., čist. potř...)	1 615 864,02
Energie	1 671 007
Opravy a revize	576 956,49
Cestovné	0
Ostatní služby	498 412,41
Mzdové a sociální náklady	64 109,12
Ostatní náklady	116 329
Odpisy majetku	136 939
Celkem	4 679 617,04

Zdroj: vlastní zpracování 2012

Tab. č. 2: Provozní náklady rok 2010 (v tis. Kč)

Rozpis provozních nákladů za rok 2010	
Provozní rozpočet	
Spotřeba materiálu (potraviny, kanc. potř., čist. potř...)	2 578 223,84
Energie	1 768 001,42
Opravy a revize	552 673,92
Cestovné	0
Ostatní služby	518 773,14
Mzdové a sociální náklady	57 120
Ostatní náklady	91 295,55
Odpisy majetku	160 672
Celkem	5 726 759,87

Zdroj: vlastní zpracování 2012

Tab. č. 3: Provozní náklady rok 2011 (v tis. Kč)

Rozpis provozních nákladů za rok 2011	
Provozní rozpočet	
Spotřeba materiálu (potraviny, kanc. potř., čist. potř...)	2 023 869,19
Energie	1 607 956,15
Opravy a revize	307 957,44
Cestovné	0
Ostatní služby	407 407,57
Mzdové a sociální náklady	45 522
Ostatní náklady	141 280,60
Odpisy majetku	176 864
Celkem	4 710 856,95

Zdroj: vlastní zpracování 2012

Podkladem pro zpracování tabulek byli výroční zprávy hospodaření za daná období. Pro přehlednost předkládá autorka souhrnnou tabulku, jak jsou provozní rozpočty každoročně upravovány dle hospodářského výsledku školy a zároveň dle rozpočtu zřizovatele.

Tab. č. 4: Souhrn provozních nákladů za období 2009-2011 (v tis. Kč)

Rozpis provozních nákladů za roky 2009-2011			
Provozní rozpočet	2009	2010	2011
Spotřeba materiálu (potraviny, kanc. potř., čist. potř...)	1 615 864,02	2 578 223,84	2 023 869,19
Energie	1 671 007	1 768 001,42	1 607 956,15
Opravy a revize	576 956,49	552 673,92	307 957,44
Cestovné	0	0	0
Ostatní služby	498 412,41	518 773,14	407 407,57
Mzdové a sociální náklady	64 109,12	57 120	45 522
Ostatní náklady	116 329	91 295,55	141 280,60
Odpisy majetku	136 939	160 672	176 864
Celkem náklady PR	4 679 617	5 726 759,87	4 710 856,95

Zdroj: vlastní zpracování 2012

Na základě přehledů je patrné, že zřizovatel na této příspěvkové organizaci a to je 8. ZŠ v Mostě nevyužívá úsporná opatření. Je, ale pravdou, že se zde odráží správné hospodaření školy.

3.2 Dotace ze státního rozpočtu

Dotaci ze státního rozpočtu tzv. přímé výdaje na vzdělávání přiděluje MŠMT ČR příspěvkové organizaci jako účelové prostředky, a to prostřednictvím krajského úřadu. Pro přidělení finančních prostředků zpracovává PO dva základní podkladové materiály. Prvním z nich jsou tzv. mzdové inventury, ve kterých uvádí skutečný počet pedagogických a nepedagogických pracovníků, kteří jsou v organizaci zaměstnání. Dalším důležitým podkladem pro přidělení financí je zahajovací Výkaz, ve kterém jsou uvedeny počty žáků, resp. výkony, v základní škole. Krajský úřad následně na základě těchto podkladů a krajských normativů přidělí organizaci finanční příspěvek na přímé náklady na vzdělávání. Tento příspěvek musí být použit pouze na stanovený účel.

Na rok 2009 byl pro 8. ZŠ Most, schválen příspěvek ze státního rozpočtu ve výši **15.862.503,- Kč**. V roce 2010 pak došlo k razantnímu snížení státní dotace na částku **14.568.412,- Kč**. Poslední posuzovaný rok 2011 byla lehce státní dotace navýšena a to na částku **14.921.759,- Kč**.

Tabulky 5-7 podávají přehled o vývoji výdajů ze státní dotace za období 2009 až 2011.

Tab. č. 5: Státní dotace na rok 2009 (v tis. Kč)

Rozpis nákladů za rok 2009 (neinvestiční výdaje)	
Státní rozpočet	
Náklady na platy pracovníků	11 361 734
Sociální a zdravotní pojištění	3 760 543
FKSP	226 234,60
Učebnice, učební pomůcky	330 434 70
Ochranné pomůcky	17 569,75
Plavání	67 750
Dopravní výchova	2 142
DVPP	21 370
Kooperativa	47 926,45
Ostatní	26 798,50
Celkem náklady SR	15 862 503

Zdroj: vlastní zpracování 2012

Tab. č. 6: Státní dotace na rok 2010 (v tis. Kč)

Rozpis nákladů za rok 2010 (neinvestiční výdaje)	
Státní rozpočet	
Náklady na platy pracovníků	10 439 506
Sociální a zdravotní pojištění	3 558 250
FKSP	205 239,80
Učebnice, učební pomůcky	201 544
Ochranné pomůcky	1 650,48
Plavání	48 360,40
Dopravní výchova	2 800
DVPP	18 548
Kooperativa	44 210,37
Ostatní	48 302,95
Celkem náklady SR	14 568 412

Zdroj: vlastní zpracování 2012

Tab. č. 7: Státní dotace na rok 2011 (v tis. Kč)

Rozpis nákladů za rok 2011 (neinvestiční výdaje)	
Státní rozpočet	
Náklady na platy pracovníků	10 832 158
Sociální a zdravotní pojištění	3 674 050
FKSP	108 004,90
Učebnice, učební pomůcky	123 772,65
Ochranné pomůcky	11 501,85
Plavání	29 994,80
Dopravní výchova	2 100
DVPP	10 510
Kooperativa	44 360,07
Ostatní	85 306,95
Celkem náklady SR	14 921 759,27

Zdroj: vlastní zpracování 2012

Tab. č. 8: Souhrn státní dotace za období 2009-2011 (v tis. Kč)

Rozpis nákladů za roky (neinvestiční výdaje)			
Státní rozpočet	2009	2010	2011
Náklady na platy pracovníků	11 361 734	10 439 506	10 832 158
Sociální a zdravotní pojištění	3 760 543	3 558 250	3 674 050
FKSP	226 234,60	205 239,80	108 004,90
Učebnice, učební pomůcky	330 434 70	201 544	123 772,65
Ochranné pomůcky	17 569,75	1 650,48	11 501,85
Plavání	67 750	48 360,40	29 994,80
Dopravní výchova	2 142	2 800	2 100
DVPP	21 370	18 548	10 510
Kooperativa	47 926,45	44 210,37	44 360,07
Ostatní	26 798,50	48 302,95	85 306,95
Celkem náklady SR	15 862 503	14 568 412	14 921 759,27

Zdroj: vlastní zpracování 2012

Na základě přehledů je patrné, že dotace ze státního rozpočtu kolísá dle možností rozdělení rozpočtu do všech vzdělávacích institucí. Celkově státní dotace se snaží zůstat na stejné částce, ale je pochopitelné, že je závislá na ukazatelích a to především počtu žáků, kteří v daném roce budou školu navštěvovat. Nejvíce se pokles finančních zdrojů odráží v učebních pomůckách, kdy finanční plnění v roce 2009 bylo **330.569,70** Kč a v roce 2011 necelých **123.772,65** Kč. Tak velký pokles je pro školu velice

problematický a musí finance získávat od zřizovatele, nebo na základě získání sponzorských darů.

3.3 Další zdroje v letech 2009 - 2011

Dalším zdrojem finančních prostředků organizace jsou výnosy z vlastní hlavní i doplňkové činnosti. Dále získání sponzorských darů, hospodaření s fondy a dotace z EU a dotačních titulů MŠMT ČR.

3.3.1 Výnosy z vlastní činnosti

Hospodářské výsledky v obdobích 2009 – 2011:

Tab. č. 9: Výsledek hospodaření za rok 2009 (v tis. Kč)

Výše hospodářského výsledku za rok 2009	
Výnosy za období celkem:	20 883 133,36
Náklady za období celkem:	20 542 120,04
Dosažený hospodářský výsledek:	341 013,32

Zdroj: vlastní zpracování 2012

Tab. č. 10: Výsledek hospodaření za rok 2010 (v tis. Kč)

Výše hospodářského výsledku za rok 2010	
Výnosy za období celkem:	20 613 735,03
Náklady za období celkem:	20 426 893,20
Dosažený hospodářský výsledek:	186 841,83

Zdroj: vlastní zpracování 2012

Tab. č. 11: Výsledek hospodaření za rok 2011 (v tis. Kč)

Výše hospodářského výsledku za rok 2011	
Výnosy za období celkem:	20 012 665,26
Náklady za období celkem:	19 913 083,31
Dosažený hospodářský výsledek:	99 581,45

Zdroj: vlastní zpracování 2012

Tab. č. 12: Souhrnná tabulka výsledku hospodaření za roky 2009 - 2011(v tis. Kč)

Výše hospodářského výsledku za rok 2011	2009	2010	2011
Výnosy za období celkem:	20 883 133,36	20 613 735,03	20 012 665,26
Náklady za období celkem:	20 542 120,04	20 426 893,20	19 913 083,31
Dosažený hospodářský výsledek:	341 013,32	186 841,83	99 581,45

Zdroj: vlastní zpracování 2012

Na základě hospodaření, je vidět že se základní škola snaží svůj hospodářský výsledek rozumně investovat a hospodařit dle svých možností a potřeb.

Peněžní fondy⁴⁴

Stav finančních prostředků na jednotlivých peněžních fondech v průběhu hodnocených roků, zachycují následující tabulky. Znázorněn je zde stav na účtech v jednotlivých rocích. Je zřejmé, že škola musela s fondy více hospodařit a počítat pro potřebné potřeby. Zároveň je důležité, že finance na fondech neleží, ale jsou čerpány a je s nimi pracováno dle potřeb organizace.

Tab. č. 13: Fondy za rok 2009 (v tis. Kč)

Název fondů Rok 2009	Fond odměn	FKSP	Fond rezervní		Investiční fond
			Celkem	Spon.	
Počáteční stav k 1.1.2009	45 000	133 946,65	82 853,04	2 210	222 485,30
Příděl z HV min. roku	30 000	0	160 235,35	0	0
Zákonný příděl FKSP	0	227 603,72	0	0	0
Sponzorské dary	0	0	4 000	4 000	0
Odpisy DHM	0	0	0	0	136 939
Přírůstky celkem	30 000	227 603,72	164 235,35		136 939
Čerpání na pořízení dlouh. majetku					164 648,84
Úbytek celkem	0	170 435	6 210	6 210	230 551,28
Konečný stav k 31.12.2009	75 000	191 115,37	240 878,39	0	128 873,02
Zůstatek účtu 335-půjčky FKSP	0	41 789	0	0	0
Celkem použitelné fin. prostř. fondů	75 000	149 326,37	240 878,39	0	128 873,02

Zdroj: vlastní zpracování 2012

⁴⁴ Ministerstvo financí České republiky: Česká daňová správa. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6

Tab. č. 14: Fondy za rok 2010 (v tis. Kč)

Název fondů Rok 2010	Fond odměn	FKSP	Fond rezervní		Investiční fond
			Celkem	Spon.	
Počáteční stav k 1.1.2010	75 000	191 115,37	240 878,39	0	128 873,02
Příděl z HV min. roku	25 000	0	316 013,32	0	0
Zákonný příděl FKSP	0	210 365,70	0	0	0
Sponzorské dary	0	0	0	36 226	42 774
Odpisy DHM	0	0	0	0	160 672
Přírůstky celkem	25 000	210 365,70	316 013,32	36 226	203 446
Čerpání na pořízení dlouh. majetku					42 774
Úbytek celkem	0	273 734,72	243 778,50	36 226	114 472,89
Konečný stav k 31.12.2010	100 000	127 746,35	313 113,21	0	217 846,13
Zůstatek účtu 335-půjčky FKSP	0	10 000	0	0	0
Celkem použitelné fin. prostř. fondů	100 000	117 746,35	313 113,21	0	217 846,13

Zdroj: vlastní zpracování 2012

Tab. č. 15: Fondy za rok 2011 (v tis. Kč)

Názvy fondů Rok 2011	Fond odměn	FKSP	Fond rezervní		Investiční fond
			Celkem	Spon.	
Počáteční stav k 1. 1. 2011	100 000	127 746,35	677 504,45	0	217 846,13
Příděl z HV min. roku	0	0	186 841,83	0	0
Zákonný příděl FKSP	0	108 705,54	0	0	0
Sponzorské dary, převod z RF	0	0	0	58 000	330 000
Odpisy DHM	0	0	0	0	176 864
Ostatní- EU peníze školám	0	0	773 023,49	0	0
Přírůstky celkem		108 705,54	959 865,32	58 000	506 864
Čerpání na pořízení dlouh. majetku	0	0	374 461	19 638	351 662,20
Čerpání na odměny	21 000	0	7 350	0	0
Čerpání-EU peníze školám	0	0	364 391,24	0	0
Úbytek celkem	21 000	52 087,77	746 202,24	19 638	351 662,20
Konečný stav k 31.12.2011	79 000	184 364,12	891 167,53	38 362	373 047,93
Zůstatek účtu 335-půjčky FKSP	0	0	0	0	0
Celkem použitelné fin. prostř. fondů	79 000	184 364,12	891 167,53	38 362	373 047,93

Zdroj: vlastní zpracování 2012

Hospodaření s fondy je důležité pro školu především na doplnění chybějících finančních zdrojů, i když každý fond má svá pravidla a specifika na čerpání. Tyto pravidla jsou velice hlídána a často kontrolována především zřizovatelem a finanční kontrolou. Velice vhodné je hospodařit s investičním fondem, který vytváří tak potřebné prostředky do budoucna (odpisy).

Dary⁴⁵

Dary může, po předchozím souhlasu zřizovatele, přijímat škola od dárců na základě darovací smlouvy. Lze darovat finanční prostředky bez vymezeného účelu použití nebo s přesně vymezeným účelem použití. Na základě § 20 zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí ve znění pozdějších předpisů jsou příspěvkové organizace osvobozeny od daně darovací při splnění zákonem stanovených podmínek. Tabulky znázorňují příjem darů za hodnocené období a to roky 2009 – 2011.

Tab. č. 16: **Dary za rok 2009 (v tis. Kč)**

Přehled o sponzorských darech		Rok 2009
Dárce		Výše daru
Suroviny Švarc, Most		4 000
Celkem		4 000

Zdroj: vlastní zpracování 2012

Tab. č. 17: **Dary za rok 2010 (v tis. Kč)**

Přehled o sponzorských darech		Rok 2010
Dárce		Výše daru
WMS Most		2 000
EL-Koval Obrnice		2 000
P. Heindl Most		1 000
Schlike-domi Most		1 000
A. Havlík Liberec		2 000
Klub přátel 8.ZŠ Most		4 000
Odvárka Radek Most		1 000
Hoka Teplice		5 000
Reimont – elektro Most		1 500
Software Litvínov		500
Elkus Ústí n.L.		3 000
KZ Systém Most		2 000
Kasperová Most		500
Mgr.Ziegler Meziboří		500
Suroviny Švarc Most		3 000
Celkem		29 000

Zdroj: vlastní zpracování 2012

⁴⁵ Ministerstvo financí České republiky: Česká daňová správa. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6

Tab. č. 18: **Dary za rok 2011 (v tis. Kč)**

Přehled o sponzorských darech		Rok 2011
Dárce	Výše daru	
J.Knorre-Develop	50 000	
Pro OFFICE Most	10 279,03	
Stavan Eu Jirkov	5 000	
Suroviny Švarc	3 000	
Celkem	68279,03	

Zdroj: vlastní zpracování 2012

3.3.2 Dotační tituly z prostředků MŠMT ČR a EU

Tyto finanční prostředky byly poskytnuty jednak přímo z rozpočtu MŠMT ČR, jednak z prostředků EU prostřednictvím rozvojových programů vyhlášených MŠMT ČR. Jejich čerpání podléhá režimu zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech. V daném případě se dle zákona jedná o dotaci, která je poskytována na základě žádosti a přiznána je formou rozhodnutí. Na toto rozhodnutí se nevztahují obecné předpisy o správním řízení a je vyloučeno jeho soudní přezkoumání. Dotace musí být vedena v účetnictví odděleně a podléhá zúčtování se státním rozpočtem. Nevyčerpané prostředky musí být vždy vráceny zpět poskytovateli, pokud není v rozhodnutí uvedeno jinak.

V roce 2010 byly získány prostředky z EU a to formou dotace pod názvem Peníze školám ve výši **807.842,-** Kč a v roce 2011 na stejném dotačním titulu došlo k přidělení částky **372.857,-** Kč. Pouze v roce 2009 se škola žádného dotačního titulu nezúčastnila.

4 Charakterizujte hlavní problémy financování a hospodaření vybrané základní školy

4.1 Problémy financování 8. ZŠ Most

Celkově struktura financování základního školství se zdá být příliš komplikovaná, transakční náklady na udržování tohoto způsobu financování jsou příliš velké, spotřebovávají mnoho času a jsou velmi byrokraticky náročné. Směsice normativů všeho druhu je navíc značně nepřehledná. Dle MŠMT ČR by do budoucna normativ jako takový byl pouze základem, měl by být však podstatně jednodušší a přehlednější. Kromě zjednodušených normativů na žáka by časem mělo dojít také k zakomponování financování určitých činností, konkrétně definovaných a kontrolovatelných

Rozpočet příspěvkové organizace⁴⁶

Při sestavování rozpočtu se příspěvková organizace řídí těmito základními právními předpisy v platném znění:

- zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon,
- zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů,
- zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech (rozpočtová pravidla ČR),
- zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví,
- vyhláška č. 492/2005 Sb., o krajských normativech.

Problémem je často se měnící daná legislativa a tím vznikají některé nepřehledné skutečnosti, jako hospodaření a financování. Přeměna legislativy má za následek měnící se systém účetnictví v základní škole. Nové zaškolení personálu, vysvětlování veřejnosti a to převážně rodičům, příkladem mohou být učební pomůcky pro žáky prvních tříd, nebo řešení škol v přírodě. Vždy jsou zde velké problémy vychovat veřejnost ke spolupráci a především metodické řízení personálu je při každé změně velice náročné a na úkor vzdělávání žáků. Finanční prostředky veřejných rozpočtů mohou být vynakládány pouze na účely vymezené zmíněnou legislativou a zřizovací listinou. Rozpočet příspěvkové organizace je sestavován každoročně v podobě návrhu, který je předkládán zřizovateli ke schválení. Při podávání návrhu rozpočtu je nutné

⁴⁶ Ministerstvo financí České republiky: Česká daňová správa. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6

dodržovat závazné ukazatele, kterými jsou v příspěvkové organizaci výše celkových neinvestičních prostředků, platy, ostatní osobní náklady a počet zaměstnanců. Při sestavování rozpočtu je nezbytné také respektovat formální náležitosti, kterými jsou členění na náklady a výnosy a členění dle rozpočtové skladby. V průběhu kalendářního roku může docházet ke změnám rozepsaných rozpočtových ukazatelů, kdy dochází jak k posílení rozpočtu, tak k realizaci úsporných opatření. Například dle zahajovacího výkazu základní školy může být od září příslušného roku prokázána změna výkonů, na základě čehož může obec III. navrhnout krajskému úřadu snížení či zvýšení závazných ukazatelů.

V případě úsporných opatření se nejdříve využívá nerozepsaných rezerv, omezují se provozní výdaje, a až v poslední řadě se snižuje objem mzdových prostředků.

Kontrola a sledování finančních zdrojů je další velice náročnou oblastí, kterou zaměstnanci a především ředitel školy musí vykonávat. Velice často se stává, že některé slabší články personálu selžou a obohacují se na vlastní úkor. Což na image školy nikdy nepřidá.

Hlavních zdrojů příjmů organizace⁴⁷

Největší podíl příjmů představují logicky prostředky státního rozpočtu poskytované na přímé výdaje na vzdělávání. Je ovšem zarážející sestupná tendence těchto příjmů, které jsou z hlediska financování a potažmo životaschopnosti základní školy zcela zásadní, jelikož každoročně pokrývají cca 85 % neinvestičních nákladů. Dá se říci, že tento trend koresponduje s vývojem financování školství obecně.

Určitým pozitivem je zde skutečnost, že příjmy ze státního rozpočtu zatím byly vždy dostatečné (alespoň v rámci možností) a zřizovatel PO nebyl ani v jednom roce v rámci sledovaného období nucen vynaložit dodatečné finance na úhradu mzdových prostředků, což bývá poměrně častý jev. Příspěvek tak byl vždy primárně určen na financování provozních nákladů školy.

Finanční kontrola a čerpání rozpočtu⁴⁸

V souladu se zákonem o finanční kontrole a vyhláškou č. 416/2004 Sb. byl zřizovatelem vypracován vnitřní předpis určený ke kontrole hospodaření a nakládání s finančními

⁴⁷ Ministerstvo financí České republiky: Česká daňová správa. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů. Praha: ÚZ-SAGIT, 2008. ISBN 978-80-7208-698-6

⁴⁸ Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů, v platném znění

prostředky při zajišťování činnosti organizace. Díky určitému vnitřnímu kontrolnímu systému jsou jednak vytvářeny podmínky pro hospodárnou a efektivní činnost organizace, jednak je možné vyhodnocovat a minimalizovat provozní, finanční nebo právní rizika a včasným předáváním informací o případných závažných nedostatcích pak přijímat a realizovat nápravná opatření.

V roce 2009 byla provedena kontrola hospodaření za rok 2009 OŠKaS z MmM, kde cílem bylo zjištění správnosti čerpání fondů a správnosti zadávání veřejných zakázek. V obou případech nebyly shledány nedostatky a nebyla uložena opatření k nápravě.

V roce 2010 byla provedena kontrola evidence majetku převedeného k hospodaření smlouvou o výpůjčce, kontrola evidence a čerpání sponzorských darů, kontrola kalkulace nájmu a kontrola úplaty za poskytování zájmového vzdělávání OŠKaS z MmM, jejíž cílem bylo zjištění správnosti čerpání fondů, kontrola hospodaření s majetkem a dodržování kalkulací. Ve všech případech nebyly shledány nedostatky.

V roce 2011 byla provedena kontrola evidence majetku převedeného k hospodaření smlouvou o výpůjčce, kontrola na čerpání peněžních prostředků z Evropské Unie, kontrola tvorby FKSP, (provedeny OŠKaS) a veřejnosprávní kontrola provedena OIAaK Magistrátu města Mostu. Pokud byla udělena nápravná opatření, byla odstraněna během kontroly.

Řídící kontrola zahrnuje předběžnou, průběžnou i následnou finanční kontrolu a zajišťuje ji příkazce operace (ředitelka PO), správce rozpočtu a hlavní účetní (ekonomka PO). Rozhodnutí o přípravě finanční nebo hospodářské výdajové operace, které provádí příkazce, musí předcházet předběžná kontrola z hlediska přípustnosti a rozpočtového krytí. Kontrolu rozpočtového krytí provádí správce rozpočtu, který musí potvrdit, že předpokládaný výdaj připravované operace je nebo bude kryt finančními prostředky v rámci schváleného nebo upraveného rozpočtu, mimořádnou dotací apod. V případě, že finanční prostředky v rozpočtu již nejsou nebo jsou určena na jiný účel, hlavní účetní tento výdaj zamítne, popřípadě je nutné provést rozpočtové opatření.

Jednou měsíčně je řediteli organizace podáván přehled o vyčerpaných nákladech a přijatých příjmech v organizaci. Čtvrtletně je pak čerpání rozpočtu předkládáno zřizovateli ve formě výkazů – Rozvaha, Výkaz zisků a ztrát, Příloha k účetní závěrce.

Zlepšený hospodářský výsledek za rok 2011 byl dosažen především doplňkovou činností (pronájmy nebytových prostorů a bytu školníka) a ostatními výnosy školy.

Čistý příjem z doplňkové činnosti činí 95 365,44,- Kč. Příspěvek ze státního rozpočtu na platy, zákonné odvody, ONIV a účelové dotace nebyl vyčerpán. Bylo vráceno do státního rozpočtu 197,93 Kč (nevyčerpané fin.prostředky na OON včetně odvodů).

Hospodářský výsledek za rok 2011 byl navržen k přidělení takto: 21.000,- Kč do Fondu odměn a 78.581,45 Kč do Rezervního fondu.

Problémy:

ONIV : velký problém, klesl oproti loňsku o 52%, oproti 2010 o cca 70% (dá se přesně vyčíslit) => finance nestačí na pokrytí základních potřeb - je snaha kraje přehodit na zřizovatele, ten se brání a nepovoluje škole čerpání rozpočtu zřizovatele na položky ONIV

Platy: prostředky na platy - sice postačují na základní platy, ale na nadtarifní složky platu se prakticky nedostává. Proto není možné zaměstnance motivovat k lepším a zodpovědnějším výkonům. Každý je snaživější pokud má motivaci a ta je především ve finanční sféře nejvíce uplatňovaná a používaná.

Systém odměňování pedagogických pracovníků: podivný systém odměňování, kdy jsou velmi špatně nastaveny jednotlivé třídy.

Rozdělení prostředků na platy a mzdy: rozdělení na pedagogické pracovníky a nepedagogické pracovníky (kuchařky, školník, uklízečky apod.) není správným řešením, kdy nelze přesouvat mezi těmito složkami a tím pádem nedochází k spravedlivému rozdělování finančních prostředků.

4.2 Problém hospodaření 8. ZŠ Most

V průběhu roku musí PO průběžně provádět kontrolu čerpání rozpočtu – vyhodnocovat čerpání rozpočtu, porovnávat zjištěnou skutečnost se závaznými ukazateli, hledat příčiny nerovnoměrnosti v čerpání a přijímat příslušná opatření. Účetní výkazy předkládá organizace za I., II. a III. kvartál vždy do 20. dne následujícího měsíce, za celý rok pak výkaz předkládá do konce ledna následujícího roku. Je velmi důležité vlastní organizaci dokonale znát, mít přesnou analýzu všech finančních potřeb a nároků, jejich přesnou formulaci a doklad nezpochybnitelnosti.

Tabulky č. 19- 21 znázorňují celkové hospodaření základní školy v období 2009 -2011

Tab č. 19: Výnosy za rok 2009 (v tis. Kč)

Rozpis výnosů za rok 2009	
Provozní dotace (MmM)	3 372 920
Účelové dotace MmM	7 636
Dotace KÚ (mzdy, ONIV)	14 673 430
Dotace KÚ-asistent pedagoga	191 073
Dotace KÚ-ÚZ – rozvojové programy	965 000
Dotace KÚ – program pro 1.třídy	33 000
Tržby - stravné	950 301
Tržby- doplňková činnost	311 224
Tržby – školné ŠD,ŠK	108 780
Úroky	26 610,46
Použití fondů (RF,IF)	72 112,44
Ostatní výnosy (dobropisy za energie, náhrady škod...)	171 046,46
Celkem výnosy	20 883 133,36

Zdroj: vlastní zpracování 2012

Tab č. 20: Výnosy za rok 2010 (v tis. Kč)

Rozpis výnosů za rok 2010	
Provozní dotace (MmM)	3 261 120
Účelové dotace MmM	20 060
Dotace KÚ (mzdy, ONIV)	14 295 990
Dotace KÚ-asistent pedagoga	241 422
Dotace EU – peníze školám	807 841,96
Dotace KÚ – program pro 1.třídy	31 000
Tržby - stravné	976 275
Tržby- doplňková činnost	331 667
Tržby – školné ŠD,ŠK	88 770
Ostatní výnosy	6 101
Úroky	16 286,42
Použití fondů (RF,IF)	280 004
Ostatní výnosy (dobropisy za energie, náhrady škod...)	250 197,60
Celkem výnosy	20 613 734,98

Zdroj: vlastní zpracování 2012

Tab. č. 21: Výnosy za rok 2011 (v tis. Kč)

Rozpis výnosů za rok 2011	
Provozní dotace (MmM)	2 888 000
Účelové dotace MmM	15 940
Dotace KÚ (mzdy, ONIV)	14 231 132,27
Dotace KÚ-asistent pedagoga	188 957
Dotace EU – peníze školám	372 856,55
Dotace KÚ – program pro 1.třídy	43 000
Dotace KÚ – soc.asistent	154 920
Posílení plat.úrovně ped.pracovníků	303 750
Tržby - stravné	961 756
Tržby- doplňková činnost	242 710
Tržby – školné ŠD,ŠK	102 520
Ostatní výnosy	398 336,93
Úroky	16 337,51
Použití fondů (RF,IF)	92 449
Celkem výnosy	20 012 665,26

Zdroj: vlastní zpracování 2012

Problematika celkového financování a hospodaření je zahrnuta v tabulkách za jednotlivé roky Na základě porovnání vidíme, že celkové finanční zdroje klesají a tím pádem přinášejí do této základní školy velké problémy s přežití. Ekonomický pohled řeší terminologii školství jako statek smíšený, výdaje na školství jsou v rozhodující míře poskytovány z veřejných rozpočtů, i když také role soukromých poskytovatelů školských služeb je nezanedbatelná. Teoreticky je možné školské služby poskytovat na čistě tržním principu, ale tradice, zvyklosti, postoje a hodnoty naší společnosti vedou k poskytování školských služeb převážně z veřejných financí. Vzdělávání v rámci regionálního školství je převážně bezplatné a s tím souvisí také objem finančních prostředků, vynakládaný ze státního rozpočtu. Systém hospodaření je složitý a komplikovaný a zároveň velmi nepřehledný ač je snahou systém zjednodušovat dochází bohužel k opaku.

5 Navrhnete opatření k odstranění případných nedostatků a uveďte možná zlepšení ve financování i hospodaření vybrané základní školy

5.1 Opatření v rámci financování

Základní školství v naší republice je financováno dvojím způsobem a to státní správou a samosprávou. Státní správa je financována státem tedy dotace ze státního rozpočtu, zasílaná prostřednictvím MŠMT ČR a Krajskými úřady. Samosprávou je myšleno financování od zřizovatele tzn. převážně obec, kraj, město, které přispívá na provoz celého školského zařízení. Za nejvýraznější přímé důsledky reformy v oblasti školství jsou považovány změny právní subjektivity a způsobu financování škol, předškolních a školských zařízení a rozsáhlé změny kompetencí ve výkonu státní správy a samosprávy. Provedená reforma znamenala obrovský skok za deset let fungujícího modelu odvětvového řízení školství k územnímu principu řízení sloučením výkonu státní správy a samosprávy, čímž byla prakticky nastartována nová etapa v řízení škol, předškolních i školských zařízení.

Materiální a finanční podmínky jsou jedny z nejdůležitějších faktorů ovlivňujících kvalitu vzdělávání, a proto je třeba se začít soustředit na hlavní slabiny současného systému financování, které lze spatřit jednoznačně v neefektivnosti při nakládání s financemi a stále ještě značně komplikované legislativě. Směsice normativů všech druhů v regionálním školství je nepřehledná, byrokraticky náročná a transakční náklady na udržování tohoto systému jsou finančně i časově náročné. Všechny tyto aspekty rozhodně k transparentnosti veřejné správy na úseku školství nepřispívají a stěžují tak i práci ředitelům, od kterých jsou vyžadovány spíše znalosti ekonomické a manažerské než ty pedagogické. Na druhou stranu podle MŠMT ČR by právě zkušenosti, schopnosti a iniciativa řídicího pracovníka školy měly být do budoucna jedním ze zásadních kritérií úspěšnosti školy. Za úvahu už stojí pouze otázka, zda by současně s povinnostmi a odpovědností neměl být řediteli školy současně poskytnut i větší manipulační prostor při nakládání se svěřenými finančními prostředky, čímž by bezpochyby došlo nejen k posílení jejich zainteresovanosti na chodu organizace, ale také k zajištění kvalitnější komunikace a včasné informovanosti nadřízených orgánů.

Základní škola by se měla více zaměřit na získávání financí z dotačních titulů ESF. Potenciál na zpracování grantových projektů tato škola má v dobrém zázemí, kolektivu a ekonomicky smýšlejícího pana ředitele. Smůlou je, že již, několik pěkných projektů nebylo této škole schváleno. Přitom projekty byly zaměřeny, pro zpestření a zlepšení výuky žáků. Projekt pod názvem „Cesta do školy“ byla velice zdařilá, přesto nebyla vybrána z Krajského Úřadu města Ústí nad Labem. Projekt byl zaměřen na sledování ulice do školy každý den po celý školní rok, kdy formou prezentace děti o své ulici měly hovořit a poznávat její proměnu. Tento projekt nebyl však vybrán. Přesto se autorka domnívá, že zda by bylo možné získávat potřebné finance pro zlepšení a zpestření výuky.

5.2 Opatření v rámci hospodaření

Do budoucna by základní škola měla více hospodařit s fondy a získávat finanční prostředky v podobě sponzorských darů, což je forma zdroje, kterou zatím příliš nevyužívá. Je zajisté velice problematické získat sponzorské dary na základě odsouhlasení zřizovatel. Autorka chápe, že legislativní tzv. kolečko schvalování, je zdoluhavý proces, když si uvědomíme, že nejprve musí dojít k předběžné domluvě ohledně sponzorského daru. Škola potom musí odeslat písemnou žádost na příslušný odbor školství daného zřizovatele. Úřednice musí vypravit žádost se zdůvodněním tzv. Materiál do Rady města, kde dochází ke schvalování. Dále stejný proces probíhá při zasedání zastupitelstva města (důležité je podotknout, že rozhoduje výše sponzorského daru). Samozřejmě je nutná informace, že pokud zřizovatel nemá u darů žádnou finanční spoluúčasť, dary odsouhlasí, v opačném případě s 90% jistotou škola neuspěje. Po schválení, může škola sepsat sponzorskou smlouvu a opět je potřeba danou smlouvu předložit zřizovateli ke kontrole. Nastíněním, legislativního procesu je pochopitelné, že se ředitel do získávání sponzorských darů nehrnou. Mnohem jednodušší je získání financí z dotací KÚ nebo MŠMT ČR.

Přesto by měl ředitel více využívat tento způsob, aby pro školu udělali maximum a nemohl být napadán, že škola pod jejich vedením nerozkvétá. Nejdůležitějším článkem však je činnost zřizovatele zda chce mít ve svém městě prosperující a pěkné školy, plné šikovných schopných dětí. Do budoucna občanů města a tím i potencionálních voličů, kteří město neopouští, ale rádi v něm žijí.

Závěr

Už prvopočátek financování školství po Sametové revoluci, kdy zavedení tzv. normativů nebylo vhodným rozhodnutím pro oblast vzdělávání, kdy každý stát potřebuje vzdělané a schopné lidi. Přeměrování vzdělání do finanční a ekonomické sféry, nebylo šťastné rozhodnutí, jelikož vzdělání se nedá zvažít ani změřit a na tuto oblast by se nemělo v žádném případě šetřit.

Úmyslem autorky bylo poukázat na celkovou problematiku financování a hospodaření základního školství v ČR a to na konkrétní vybrané základní škole. Smyslem práce bylo nastínit průběh a tok financí do vzdělávání. Nesmyslnost snižování normativů v celorepublikovém měřítku na úkor atraktivnosti a zajímavosti vzdělávání. Cílem každého zodpovědného státu je budování vzdělaného národa a šíření financí v této oblasti je velice nevhodné.

Dnešní děti jsou šikovné na výpočetní a počítačovou gramotnost, ale velmi ochuzené o ostatní oblasti. Jedním z důvodů je špatné financování celého resortu školství. Nejenom mzdová problematika, ale celkové podhodnocení lidského kapitálu ubližuje tak záslužné činnosti jako vzdělávání budoucích generací. Krácení mezd, normativů na žáka a ostatních neinvestičních výdajů je jednou z příčin zhoršujícího se školství a celorepublikového vzdělávání obyvatelstva.

Poukázáním na složité získávání finančních prostředků do oblasti školství chtěla autorka naznačit, že lidé berou toto povolání jako poslání a přes veškeré potíže a problémy se stále snaží, vzdělávání v naší republice dávat co nejvíce aby úroveň nebyla tak žalostná jako v jiných státech. Autorka zde nebude porovnávat jiné země, jen poukazuje na složitou situaci, která v naší zemi stále je. Obětavost, zájem, inspirace a síla předávat nové generaci vzdělání nestačí je potřeba řešit především finanční problematiku. Nová navrhovaná opatření MŠMT ČR nejsou tou šťastnou volbou budoucnosti, ale je pochopitelné že ekonomika hýbe celým světem a z těchto důvodů je potřeba uvážlivě hospodařit a čerpat potřebné finanční zdroje. Nejvíce problematické oblasti vidí autorka v neustále se měnící legislativě, která komplikuje celý resort školství. Více sešňorování na základě zákonů, vyhlášek a směrnic nikdy nepřinese dostatek finančních zdrojů do této oblasti.

Úkolem uvedené bakalářské práce bylo analyzovat stávající systém financování základního školství, jakožto součásti školství regionálního, a podat ucelený přehled

hlavních systémových a legislativních změn s touto problematikou souvisejících. Pro naplnění cíle a lepší názornost daného tématu je součástí práce rozbor financování a finančního hospodaření konkrétní příspěvkové organizace a to 8. Základní školy v Mostě.

Školství je natolik proměnlivá a dynamická oblast veřejné správy, že je velmi složité čerpat informace z konkrétních tištěných publikací. Hlavním zdrojem dat se tak staly četné právní předpisy a internetové zdroje, v nichž nebylo vždy snadné se zorientovat a dát jednotlivé skutečnosti do souvislostí.

V rámci reformy veřejné správy byl úsek školství největším, který byl decentralizován na úroveň nově vzniklých krajů a obcí. Legislativním počinem se v roce 2004 stalo schválení nového školského zákona – zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, který po dlouhé době nahradil a sjednotil roztržitou a nedostatečnou právní úpravu v oblasti školství v komplexní právní normu.

Největší část práce je věnována již samotné analýze finančních zdrojů v odvětví. Činnost základních škol je v současné době zajišťována základními finančními toky prostřednictvím státního rozpočtu, krajských či obecních rozpočtů, ale také formou alternativních finančních toků, kterými jsou především rozvojové programy vyhlašované MŠMT ČR, vzdělávací programy podporované EU, dary, doplňková a jiná činnost. Největší objem prostředků pak plyne přímo ze státního rozpočtu formou přímých výdajů na vzdělávání, které jsou přidělovány jednotlivým krajům tzv. normativní metodou.

Změna ve financování regionálního školství v průběhu reformy spočívala fakticky v návratu k důslednému výkonovému financování v úrovni MŠMT ČR – kraj, tedy k přidělování prostředků úměrně počtu žáků ve školách, předškolních a školských zařízeních. Tento systém tak vyvíjí ekonomický tlak na přizpůsobování sítě škol disponibilním zdrojům státního rozpočtu ze strany zřizovatelů škol a zároveň směřuje k postupnému vyrovnávání existujících rozdílů mezi kraji. Jako výrazné negativum změn v oblasti financování regionálního školství se však jeví vzájemný podíl výdajů na vzdělávání a HDP. I přesto, že v rámci obecných kritérií úspěšnosti reformy byl formulován požadavek navyšování výdajů na školství, k čemuž došlo v absolutním vyjádření ke vztahu ohledně HDP, dlouhodobě spíše stagnovaly a nyní zaznamenávají

dokonce sestupnou tendenci. Vzhledem k tomu, že výdaje na regionální školství představují 90% celkových výdajů státního rozpočtu v oblasti vzdělávání, představuje toto trvalé podhodnocování značný problém, jehož dopady mohou ovlivnit prakticky celou společnost.

Zřizovatelé základních škol, kteří mají svým organizacím zajišťovat především pokrytí provozních nákladů, se mnohdy ocitají v nelehkém postavení ve chvíli, kdy stát neposkytne finanční příspěvek na pokrytí všech mzdových prostředků. Chybějící finance je pak nucen poskytnout zřizovatel, čímž může být ohrožena životaschopnost některých „menších“ škol. Už nyní je situace v případě mnoha škol velmi napjatá a zastupitelé obce ji cítí spíše jako přítěž, protože odčerpává velkou část obecního rozpočtu.

Protože, každý dobrý hospodář ví, že je to investice do budoucna a ta nemůže být ovlivňována momentální situací v ekonomickém sektoru. K naší lítosti se tak nestalo, proto dnes má školství veliké problémy s financováním dnes už základních potřeb pro přežití v současné době.

Seznam tabulek

Tabulka č.1	Provozní náklady rok 2009 (v tis. Kč)	32
Tabulka č.2	Provozní náklady rok 2010 (v tis. Kč)	33
Tabulka č.3	Provozní náklady rok 2011 (v tis. Kč)	33
Tabulka č.4	Souhrn provozních nákladů za období 2009-2011 (v tis. Kč)	34
Tabulka č.5	Státní dotace na rok 2009 (v tis. Kč)	35
Tabulka č.6	Státní dotace na rok 2010 (v tis. Kč)	35
Tabulka č.7	Státní dotace na rok 2010 (v tis. Kč)	36
Tabulka č.8	Souhrn státní dotace za období 2009-2011(v tis. Kč)	36
Tabulka č.9	Výsledek hospodaření za rok 2009 (v tis. Kč)	37
Tabulka č.10	Výsledek hospodaření za rok 2010 (v tis. Kč)	37
Tabulka č.11	Výsledek hospodaření za rok 2011(v tis. Kč)	37
Tabulka č.12	Souhrnná tabulka výsledku hospodaření za roky 2009 – 2011(v tis. Kč)	
Tabulka č.13	Fondy za rok 2009 (v tis. Kč)	38
Tabulka č.14	Fondy za rok 2010 (v tis. Kč)	39
Tabulka č.15	Fondy za rok 2011(v tis. Kč)	39
Tabulka č.16	Dary za rok 2009 (v tis. Kč)	40
Tabulka č.17	Dary za rok 2010 (v tis. Kč)	40
Tabulka č.18	Dary za rok 2011(v tis. Kč)	41
Tabulka č.19	Výnosy za rok 2009 (v tis. Kč)	46
Tabulka č.20	Výnosy za rok 2010 (v tis. Kč)	46
Tabulka č.21	Výnosy za rok 2011 (v tis. Kč)	47

Seznam použitých zkratk

ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ČŠI	Česká školní inspekce
DČ	doplňková činnost
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
FKSP	Fond kulturních a sociálních potřeb
HČ	hlavní činnost
HDP	hrubý domácí produkt
IČO	identifikační číslo
IV	investiční výdaje
KÚ	Krajský úřad
MmM	Magistrát města Mostu
MP	mzdové prostředky
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NIV	neinvestiční výdaje
Obec III	obec s rozšířenou působností
ONIV	ostatní neinvestiční výdaje
OP VK	Operační program vzdělání pro konkurenceschopnost
OŠKaS	Odbor školství, kultury a sportu
PO	příspěvková organizace
PZ	počet zaměstnanců
ZŠ	základní škola

Seznam použité literatury

Literatura

1. DRUCKER F. Peter. *Řízení neziskových organizací. Praxe a principy*. Praha : Management Press, 1994. ISBN 80-85-603-38-1
2. PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 2. rozšířené vydání*. Praha: ASPI, a.s., 2005. ISBN 80-7357-052-1.
3. STEJSKALOVÁ Irena a kolektiv. *Využití účetnictví v řízení neziskových organizací se zvláštním zřetelem na tvorbu a využití rozpočtu v řízení*. Praha: ASPI, 2006. ISBN 80-7357-187-0
4. REKTOŘÍK J. *Organizace neziskového sektoru. Základy ekonomiky, teorie a řízení*. 2. vydání. Praha: Ekopress, 2007. ISBN 978-80-86929-25-5

Legislativa

Zákon č. 128/2004 Sb., o obcích. Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6

Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6

Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech. Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6

Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů, v platném znění. Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6

Zákon č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků, ve znění pozdějších předpisů Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Praha: ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6

Zákon č. 562/2004 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím nového školského zákona, v platném znění ÚZ-SAGIT,2008. ISBN 978-80-7208-698-6

Abstrakt

KREJCAROVÁ, E. *Zhodnocení financování a hospodaření základní školy*. Bakalářská práce. Cheb: Fakulta ekonomická ZČU v Plzni, 57 s., 2012

Klíčová slova: základní školství, financování, výdaje na vzdělávání, normativ.

Bakalářská práce je zaměřena na analýzu financování vybrané základní školy. Práce se zabývá současným způsobem financování a hospodaření základní školy, zachycením jednotlivých finančních toků plynoucích do daného sektoru. V poslední části práce je provedena analýza finančního hospodaření na příkladu konkrétní příspěvkové organizace. Autorka se zaměřila na vícezdrojové financování, které plyne do vybrané základní školy.

Abstract

KREJCAROVÁ, E. *Evaluation of the financing and management of elementary school*. Bachelor work. Cheb: Faculty of Economics ZČU v Pilsen, 57 s., 2012

Keywords: elementary education, funding, expenses on education, normative.

The submitted thesis is focused on analysis of funding of the primary education in Czech Republic. The thesis then covers present system of funding of the primary education by aiming at the individual cash flows which come into this sector. In the last part of the thesis, the analysis of the concrete publicly funded institution is made.